

SZÍNHÁZ

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMAMELLÉKLET 2009. Szeptember

Bán Zoltán András ZÁRT OSZTÁLY

Társalgási komédia két részben, egy utójátékkal

SZEREPLŐK

GAJDOS
BARTOS
KARDOS

A SZÜRREALIZMUS DIADALA (azaz ÉVA és KATA), egy színésznő játssza. Még egy fontos közlés: a férfi szerepeket NŐK IS JÁTSZHATJÁK, ha a rendezőnek megfelel. Mindenesetre a szerzőnek nagyon megfelelné

ELSŐ FELVONÁS

Tágas szoba, tipikus értelmiségi dolgozó. Hátul nagy ablak. Könyvek, számítógép stb. Asztal, rajta különféle italok, szendvicsek stb. Ebből annyit esznek és isznak a színészek, amennyi beléjük fér (olykor szövegük is van rá), persze a rendező, ha akar, gátat szabhat ennek. Az asztalnál Gajdos, Kardos, Bartos. Gajdos nem sokkal hatvan fölött, Bartos nagyjából ötven és hatvan között, Kardos maximum harmincöt éves, ő gyászruhában van. És egy mindenképpen fiatal nő: A Szürrealizmus Diadala (a továbbiakban az egyszerűség kedvéért: Szüdia), más néven Éva, illetve később, a harmadik részben Kata. Szüdia szinte egyfolytában öltözködik, vetkőzködik, és többnyire félmeztelenül járkal a színpadon. És aki többek közt és bizonyos esetekben a rendezői utasításokat mondja, ilyenkor kurzívval szedve adom a szövegét. Ha akarja, a rendező elhagyhatja ezt a megoldást, és akkor a szabályos rendezői utasítások lépnek érvénybe. Amikor nem Szüdia mondja az utasításokat, azt folyamatos szövegben közlöm.

A kezdetkor NÉMAJÁTÉK (amely el is maradhat, de a szerző nem örülne ennek). De a bevezető zenéhez mindenképpen ragszkodik. Ez pedig Jean-Philippe Rameau: Ouverture a Zaïs című operából (a Rameau műveit tartalmazó, Marc Minkowski által vezényelt és összeállított Une symphonie imaginaire néven megjelent, az Archiv cég által kiadott lemezéről, mely egyébként is az előadás zenei alapját adja). Erre a muzsikára jelennek meg valamiféle művi, lehetőleg szürrealista-ünnepélyes fényben a szereplők; Éva/Kata, vagyis Szüdia vezeti őket a színpadra stilizáltan táncos mozgással, míg végül ő maga is el-

helyezkedik. A barokk zenét iszonyatos motorbicikli-dübörgés szakasztja meg és söpri el, mintha több száz motoros száguldana át a színpadon és a nézők agyában. Ekkor természetesen vált a fény, és elkezdődik a valódi játék. Kezdetünk

Első jelenet

KARDOS Elnézést, már nem volt időm átöltözni...

BARTOS Rokon?

KARDOS Nekem nincsenek rokonaim.

GAJDOS Akkor?

KARDOS Nem érdekes.

GAJDOS A francba! Ne kérsd magad!

KARDOS Egy barátom. Nem ismeritek. Civil volt. Pontosabban pszichológus.

GAJDOS Akkor civil. Igyál valamit. (Tölt neki, odakínálja stb.)

BARTOS Szóval öngyilkos.

KARDOS Az.

BARTOS Gyógyszer. Naná.

GAJDOS Nem vitakérdés. Ma ez megy. Ma valahogy nem megy az akasztás. A kiugrás még kevésbé. Pisztolya meg kinek van.

BARTOS Az érfelvágott meg női dolog. Vérsajt.

GAJDOS Baszd meg! (Röhög)

KARDOS De ne tudjatok róla. A búcsúlevelében azt írta, hogy nem szabad elárulni, hogy öngyilkos lett. Ez maradjon titok, ezt akarta.

BARTOS És kinek írta a búcsúlevelet? Neked, mi?!

KARDOS De legalább nem én találtam meg.
GAJDOS Akkor meg minek mondod el, basszus? Tudod, hogy képtelen vagyok titkot tartani.
BARTOS De hát miért titok ez? Nem értem.
KARDOS Pszichológus volt. Pontosabban gyermekpszichológus. Hogy ne tudják meg a szülők, értitek...
GAJDOS Na, a gyerekeknek utólag már mindegy...
BARTOS A szülőknek viszont korántsem mindegy.
KARDOS Szerintem a gyerekeknek sem. Mégis, így más a gyász. Szóval a szép emlék marad meg, nem?
GAJDOS Nekem olyan álszent dolog ez. Operett. Meg az ilyesmi úgyis mindig kiderül.
BARTOS Tapintatos ember volt a barátod.
GAJDOS Szerintem meg szerepjátszó. Ez egy vicc.
KARDOS Finom ember. Igen. Én meg most elárultam. Egyenesen a temetőből jövet.
BARTOS Kéne egyszer egy esszét írni a magyar búcsúlevelek történetéről. Vagy egyáltalán a magyar öngyilkosságokról.
KARDOS A legszívesebben felülnék egy vonatra, és elmennék valahova francba. Vidékre. Egy szállodába, két napra. Kecskemét, teszem azt. Egy görbe éjszaka az Aranybika bárjában. Huszonnégy órás alvás.
BARTOS Az Debrecenben van.
KARDOS Egy görbe este Kecskeméten vagy Debrecenben elég egyforma lehet.
BARTOS Adta urbánusa!
GAJDOS Na jó, akkor halasszuk el a dolgot. Nem vagy abban az állapotban. Mi leülünk a Bartossal, te meg, Kardos, menj szépen haza. Majd értesítünk a döntésről. És akkor aláírod, vagy sem.
KARDOS Nem, nem. Bírni fogom. Csináljuk. És jobb is, ha nem vagyok egyedül. Megnézhetem az e-mailjeimet?
GAJDOS Persze. Tudod, hogy szeretünk téged. Itt mindig tárt keblet találsz.
KARDOS *(odaiül Gajdos számítógépéhez, matat rajta)* Meg egyébként... Kell a pénz.
BARTOS Hát ez nem kérdés.
GAJDOS Akkor mehet?
KARDOS Nincs levelem, basszus. Vágj bele, öreg harcos!
GAJDOS Hegyibe! Mit is mondott a francia solymász?
BARTOS Amint megpillantjuk, eresszük rá!
SZÜDIA *Második jelenet!*

Második jelenet

GAJDOS *(leül az asztalfőre, papírokkal és szendviccsel a kezében, lendületesen, bohócosan belekezd)* Tisztelt uraim, azért kérttem ide önöket...
BARTOS Tudjuk, tudjuk, revizor érkezik hozzánk...
GAJDOS Kezded a hülyéskedést? Korai még, nem? Hát akkor induljunk másként. Szóval, Dír frendszy end koligsz, dárágíje ribjátá, a fikcióipari és bírálószyvetkezeti brigád nevében szeretettel üdvözlök mindenkit, és így tovább, és így tovább. A továbbiakban meg egyetek, fogyasszatok egészséggel, senkit nem kínálok külön! Csak úgy, mint tavaly.
BARTOS Csak úgy, mint mindig.
GAJDOS Persze, kötetlenül. Mint mindig és tavaly. De végre a tárgyra térve, a tárgyra bizony, mégpedig röviden és velősen, ahogy azt tőlem megszoktátok... A lazacosat nagyon ajánlom. Az Éva csinálta az egészét.
BARTOS Tud ez a nő. Nem kérdés.
GAJDOS Tőről metszett drámai szende, úgyszólván a realizmus diadala. Egyszóval, tisztelt uraim, Kardos úr és Bartos úr, mindketten tudjátok, miért kérettelek ide tite-

ket ezen a csendes kora őszi, mélabús estén, melyet egyedül Krúdy Gyula varázslatos, „gordonkázós” tolla tudna méltó módon megörökíteni. Döntés előtt állunk, mélyen tisztelt kar- és szaktársaim, felelős döntés előtt, immár nem először, és remélhetőleg nem is utoljára. De mint évek hosszú sora óta, azaz nem először és remélhetőleg nem is utoljára, ezúttal sem, most, még barátunk barátjának szomorú halálesetét hallva sem rettenünk vissza a döntés riasztó súlya és felelőssége elől, most is állunk elébe a kihívásoknak, most is felvesszük az Élet és az Irodalmi Élet által elénk dobott borzasztó kesztyűt, nyílt szóval, födetlen arccal, amint azt régi, de mostanában nem nagy becsben tartott kollégánk említette egyik önmarcangoló költeményében. És mivel korábbi tanulmányaitokból nyilván arról is értesültetek, hogy Carlo Gozzi, a XVIII. századi jelentős olasz, pontosabban talján színpadi szerző szerint mindösszesen harminchat, írd és mondd, harminchatféle drámai helyzet létezik...
KARDOS Nem hiszem el... Ez létezhetetlen. Figyelj, Gajdos, ezt a Gozzi-lószart már legalább háromszor elsütötted, tavaly is, és *en plus* a Kemenes-féle laudációban is előfordult.
BARTOS Kis pillanat. Tartsunk sorrendet, uraim. Kicsiben, okosban.
SZÜDIA *(ÉVA)* *Bartos feláll, feltehetően készülni valamire.*
BARTOS Kérdésem van, tisztá, becsületes, büszkén magyar kérdésem van Kardos elftársához, mégpedig a következő: melyik Kemenes-féle laudációban fordult elő a Gozzi neve? Abban, amelyet Kemenes mondott Gajdosról, vagy abban, amelyet Gajdos mondott Kemenesről?
SZÜDIA *(ÉVA)* *Kardos a kezét dörzsöli. Közben szinte cuppog.*
KARDOS Nem mindegy. Hát igen, ez aztán az egzisztenciális kérdés...
GAJDOS Nocsak. És még egyszer, nocsak. Mi ez? Gúny? Ráadásul metsző? Keresztbe nyalásra utalunk?!
BARTOS Nem kérdés.
KARDOS Körbenyalásra úgyszólván.
GAJDOS Akkor ez most mi? Bosszú? Családi netán? Azaz a negyedik helyzet a Gozzi-jegyzékben? Vagy a „Testvérharc”? Ami pedig a tizennégyes számot viseli?
BARTOS Felőlem lehet a huszonhetedik is...
KARDOS Igenigenigen. A huszonhetes? Melyik is az? Töröm a fejem... Töröm...
BARTOS *(beviszi a találatot)* Ezt mindenki tudja. A huszonhetes számú helyzet: „A szeretett lény méltatlanságának felismerése.”
GAJDOS Aha. Értettem. Értettem, Bartos úr.
SZÜDIA *(ÉVA)* *Gajdos feláll az asztaltól, egy márkis sértettségével.*
GAJDOS Én, a méltatlan. Ráadásul fel vagyok ismerve, mint Marxnál a szükségszerűség.
BARTOS Az Hegelnél van.
GAJDOS Akkor én mehetek is, nemdebár? Rendben bár.
BARTOS Ne csináld már!
KARDOS Átkozott komédiásvér! Csak buzogj!
BARTOS Ülés van, vagy nem? Basszus. Nekem előbb-utóbb haza kell menni az anyámhoz.
GAJDOS Nemnemnem. Még nem mehetsz. Anyuka bírni fogja. Ha már bírta kilencven éven át. Ellenben a mór mehet. Noha szeretett lény vagyok. Letészem a lantot, tisztelt uraim. Le én.
SZÜDIA *(ÉVA)* *Gajdos most normális hangon. Egyébként őt úgy ismerik, mint a hangváltások mesterét.*
GAJDOS Egyelőre, letészem. Mondjuk öt percre. Utánanézek annak a levesnek, marhák. Addig nyugodtan kivesézhetek.

Ledobja az asztalra a papírokat, felhörpinti utolsó korty ásványvizét, kimegy a színről. Szüdia/Éva követi

Harmadik jelenet

KARDOS Jó ez a lazacos.
BARTOS Jó ez az Éva.
KARDOS Tisztára a naturalizmus diadala.
BARTOS Nota bene: *mi* még realizmusnak tanultuk.
KARDOS Volt abban egy kis szocialista realizmus is.
BARTOS Na ja, *tempora mutantur*.
KARDOS Ez a Gajdos! Rendes, mert most nekem játszik, értem persze, meg akar vigasztalni, satöbbi. De azért egyre hosszabbak és rémesebbek ezek a megnyitó beszédei. Már tavaly is.
BARTOS Mert öregszik. És önmagán kívül már semmi nem érdekli. A hangja, tudod... Ahogy zengeti. Az érdeklő a Gajdost.
KARDOS Meg a pénz. Na, az buzog még a Gajdosban.
BARTOS Na ja. Mondjuk, az nem csoda. Kell a pénz.
KARDOS De közben persze hanyatlik.
BARTOS És mert érzi és tudja ezt, bizonytalan lesz. A Gajdos ember.
KARDOS Na ja. Ez nem kérdés. Ez amolyan szellemi tórslusszpánik. Noha, mint te is tudod, utálok a pszichológizáló magyarázatokat. De ezt most kivételesen aláírom. Hanyatlik a Gajdos cica. És ettől egy kicsit bemorcul.
BARTOS És megvillantja karmait. Meg ám.
KARDOS Karmait? Ne kábíts. Ezek már csak a kiegészítő oroszlánkörmök szárnyacsapásai.
BARTOS Mondod te. Noha nemcsak a pszichológiát, de a képzavarokat is utálok. Én a helyedben megkóstolnám a kolbászos is.
KARDOS Marhaság. Egy egész kötetem épül a szándékos képzavarokra. Éppenséggel imádom őket. Tudod, költői eszköz, kritikuskám. Ezt mindenki fogta. Még a Hajagos is. Mondta is, amikor tavaly összefutottunk a Zárt osztályon. Mindenki! Kivéve persze a Gajdost.
BARTOS Na ja, de hát a Gajdosnak már annyi, mint arra éles elméjű elemzésedben az imént rámutattál. Pedig milyen tehetséges volt! Istenem! Az első novellái. És milyen fiatalon. Például *A kétkezi majom*. Meg az *Évelő évek*. Emlékszel.
KARDOS Gyerek voltam még. De megvan, naná. Bele is olvastam.
BARTOS Írtam is róla.
KARDOS Írtál is róla. És milyen jót. Régen volt. Akkor még nem is ismertelek. Gajdost sem ismertem. Csak az írásait. Rögtön megszerettem. Na ja. *A kétkezi majom*.
BARTOS Igenis, egyetlen hercigem.
KARDOS Meg a *Látomások keresztútján*. Az se semmi.
BARTOS Nem, nem semmi. Pláne, hogy az nem is Gajdos.
KARDOS Mi van?
BARTOS A *Látomások keresztútján*. Az nem Gajdos. Az Tardos.
KARDOS Mi?! A *Látomások keresztútján*? Ne csináld. Tardos? Tévedsz, öreg. Még írtam is róla.
BARTOS Na ja. Olvastam. Jó cikk volt. A Tardos örült is neki. Mondta is a Zárt osztályon.
KARDOS Nem mondod.
BARTOS Nem én. A Tardos mondta. Meg a tények, a tények mondják, kicsi *bel ami*. Mármint hogy a *Látomások keresztútján*, az Tardos. Egyik legjobb kötete. A mostanit leszámítva.
KARDOS Tardos? Ilyen nincs, tényleg egy állat vagyok. Most hogy így mondod.

BARTOS Van az úgy, fiatalember.
KARDOS *Látomások keresztútján*. Ez a cím nem is megy a Gajdoshoz. Még a régi Gajdosnak se jutott volna eszébe egy ilyen telitalálat.
BARTOS Na. Na!
KARDOS Létezzetetlen. Egy félemlős vagyok. Ez tényleg Tardos.
BARTOS Nem hiszed el.
KARDOS Nem hiszem el. Totál összekevertem. Ma minden összefut. Folyton a sírt látom magam előtt. Meg ahogy a föld dübörög a koporsón.
BARTOS Nekem mondd?
KARDOS Nem ártana még egy kis uborka. Mondjuk, nem ma volt, ez tény. Mármint a Gajdos kötete.
BARTOS Persze. Spongyát rá. Szó, ami szó, a régi Gajdosban volt még spiritusz. A korai novellákban. Az első regényében. Tűz. Volt bennük tűz. Meg spiritusz. Tűz meg spiritusz. Egész jó kötet cím lehetne...
KARDOS Volt bennük spiritusz. Naná. Mert ivott. Akkor még ivott a Gajdos.
BARTOS Mint a homok.
KARDOS Amióta nem iszik, elég gáz az egész. Igaz, én már így ismertem meg.
BARTOS A cigit is abbahagyta. Mire volt jó?
KARDOS Hogy elhízzon. Mire. Nézz rá, *mon ami*. Na persze nem csoda egy ilyen naturalista konyha mellett... Nézz rá.
BARTOS Hát nem egy Petri.
KARDOS Rádadásul zugevő.
BARTOS Rájár a kocsonyára.
KARDOS Az ő szívével... Az utolsó regénye egy rakás... na de hagyjuk.
BARTOS Már a címe is. *Szépirodalmi levezetések*. Nagyon csinált.
KARDOS Persze. Tiszta *mache*. Alányal a posztmodernnek. Pont a Gajdos. Kínos utánlövés.
BARTOS Pedig neki mindig is a realizmus volt az erőssége. Kis elemeléssel. Földhözragadt. De azért tíz centivel a föld fölött.
KARDOS Nem kérdés. A miliórajz.
BARTOS Persze senki nem merte megírni. Még mindig kímélik. A kritika nagyon is kesztyűs kézzel bánik vele.
KARDOS Te is, fiam, brutális Brutusom. Te se merted megírni.
BARTOS Az más. Nekem a barátom. Végül is harminc éve ismerem. Most basszam le? Pont én? Egy szívbeteg? A kurátortársamat?
KARDOS Na, azért a Szabados nem lacafacázott. Elég keményen odarakott neki. Csak úgy pörkölt. Akkor egy kicsit azért megsajnálta a Gajdos elftársat.
BARTOS A Szabados nem számít. Mindenki tudja, hogy amióta nem kapta meg az ABC Nagydíjat, nem lehet bírni vele. Mindenkibe belerúg. A feleségébe is.
KARDOS Na ja. Meg beléd is. Mert ugyanis te kaptad az ABC Nagydíjat. Úgy hozta az élet.
BARTOS Körözött. Remek! Manapság ritka a jó körözött. Tud ez az Éva.
KARDOS Mondtam valamit.
BARTOS Én meg hallottam. (*Szünet*) *Mais oui*. Én kaptam, naná. És? Nem érdemeltem meg?
KARDOS Megérdemelted. Mint oly sokan mások. Kaphatta volna a Tardos is.
BARTOS Megszavaztátok, nem?
KARDOS Nem kérdés. Vagyis: nem ez a kérdés.
BARTOS Kell a pénz. Nota bene az egész úgy volt, hogy én most azért kapom, mert noha előtte mindenben megállapodtunk a Zárt osztályon, de aztán, ennek az úgyszól-

ván *gentleman's agreement*nek fittyet hányva, a Szabados mégis ellenem szavazott az Arany Jánosnál, és erre a Kemenes berágott, de cserébe a Szabados majdnem megkapta a Babérkoszorút. Viszont a Hajagos leszavazta az Élő Klasszikusok díjára. És erre a végén mégsem kapta meg. Mert hátba támadta a Hajagos. Meg talán a Tardos is, de ez nem biztos.

KARDOS Viszont megkapta a Schöpflin-koszorút. A Szabados. És jelölték a Lánchíd-keresztre. Tudod, ott már a jelölés is dohány. Nem is kicsi.

BARTOS Én azt hittem, a Hajagos megkapta a Lánchidat.

KARDOS Hát meg is kapta, de aztán az utolsó pillanatban visszavonták, és megkapta a Tardos. Nem voltam világos?

BARTOS Persze. Vagyis nem, de mindegy, nem? Nota bene meg is érdemelte. Nevezetesen a Tardos. Meg persze a Hajagos is.

KARDOS Mindenki megérdemel mindent.

BARTOS Vagy semmit.

KARDOS Yes. Akkor meg nem mindegy?

BARTOS Asszem, a Kemenes csinálta az egészet. Az nagy *macher* az ilyesmikben. Valami keresztbe szavazás volt megbeszélve, de rosszul sült el.

KARDOS Neki rosszul. Ellentétben veled. Van az úgy. Kell a pénz.

BARTOS *Keine Frage*, ahogy Goethe említi. Kéz kezet mos. *Manus manum lavat*. Amit én úgy fordítanék, hogy aszongya: manus manust lavírozik.

KARDOS Vagy: manus a manusra bázírozik.

BARTOS Végül is működőképes.

KARDOS Na ja. Működik, vitán felül. Persze, amint a fenti ábra mutatja, néha nem.

BARTOS Zavar a gépezetben, ahogy az átkosban mondták. Porszem.

KARDOS Porszem, de mi kiszívjuk porszívó nélkül is. Ne csüggedj. Végül percekben belül mi is kiosztunk pár díjat, azaz pár milkát, vagy nem?

BARTOS Persze. Pár mikulást.

KARDOS Erre a körözöttre vöröset kell inni.

BARTOS Tud az Éva, nem kérdés.

KARDOS Mennyi is most az összdíjazás?

BARTOS Asszem, nyolc mikulás. Úgy tudom. De ez nem tuti, a Gajdos tudja pontosan. Ő tartja a kezében a szálakat.

KARDOS Szóval akkor emelték.

BARTOS Na ja. Nota bene másnak is kell a pénz. Egyszer élünk.

KARDOS Na, ebben egyetértünk. Egyszer élünk, mondta a halál. És elvitte az egész bagázst.

BARTOS Na, ezt hagyjuk. Az ilyesmivel nem szabad viccelni. Pláne ma.

KARDOS Nekem mondd?

Csend

BARTOS Anyám elég csehül van.

KARDOS Bocs. Bassza meg.

BARTOS Jójójójó. Nem tudhattad. Persze mindig rosszul van.

KARDOS Sajnálom.

BARTOS Nincs mit. Neked meg most halt meg a barátod. És én se sajnálom. Anyám végül is tíz éve rosszul van. Kilencvenhárom éves. Vagy -kettő? Két hete volt egy roham.

KARDOS Hát...

BARTOS Tudom, erre nem lehet mit mondani. Ne is mondj. Nem sok értelme van, hogy él, de ha meghalna, rettenetesen hiányozna.

KARDOS Jó, hát az anyád. Ez természetes. Nekem például nincs is anyám.

BARTOS Nem tudom. Olyan fene nagy rokoni vagy családi érzések sosem voltak bennem. (*Járkálni kezd*) Apámat alig ismertem, még gyerek voltam, amikor elköltözött. Aztán meghalt, persze. Mindenki meghal. De valahogy nem volt nehéz elfelejteni. De anyámhoz ragaszkodom. Üres lenne nélküle az egész. Az életem, ha úgy tetszik. Nevetséges.

KARDOS Nem. A legkevésbé sem nevetséges. Az undor néha a torkomig ér. Az utcán alig viselem az arcokat. Minden csak biológia. Belek, lepedékek, váladékok, csupa zavaros sejtkatyvasz. És ezek nyüzsögnek és fontoskodnak körülöttem. Már cigarettát se tudok néha venni, annyira reszketek a trafikos önelégült pofájától. Visszarohanok a lakásba, és reszketek egyedül az ágyban, meztelenül. De aztán mégis megadom magam, és lekullogok a cigiért.

BARTOS Semmi értelme nem lenne az életemnek, ha nem ápolnám anyámat. Nem tudom, mi az élet értelme. Már nem is gondolkozom ezen. Pedig régebben gondolkodtam, akár hiszed, akár nem.

KARDOS És persze nem jutottál semmire.

BARTOS Mondhatni. De annyit tudok, hogy ha anyám meghal, nekem semmi nem marad. Ott ülök majd az üres lakásban, üres fejjel, üres lélekkel, célok nélkül, tervek nélkül, gondolatok nélkül. Noha újabban már meg sem ismer. Pontosabban néha összekever valakivel. Egy nácial, feltehetően. Vagy egy ávóssal. Valaki a múltból. Egy nyilas.

KARDOS Trauma.

BARTOS Na ja. Nem kérdés. De azért mégis. Én mint náci. Rémes. Magáz. Azt mondja: önnel semmi dolgom, uram. Távozzék! A fiam majd elintézi önt, lesz rá gondja. Ezt mondja az anyám. Nekem!

KARDOS Én meg tizenöt éve nem láttam az anyámat. Kirúgtak. Közben apám meghalt. Nem mentem el a temetésére. Nem mentem el. Ha kirúgtatok, én majd viszarúgok. Nevetséges.

BARTOS Nem föltétlenül.

KARDOS Viszont a Gajdossal más bajok is vannak, *mon ami*. Nem akarok pletykálni, de képzeld, tegnap a Zárt osztályon összefutok a Katával, leülünk, duma, satöbbi, és erre a harmadik vodkánál a Kata azt mondja, hogy...

Belép Gajdos, pár másodperc múlva Éva, nagyjából ugyanúgy, azaz félig öltözetlenül

Negyedik jelenet

BARTOS Na, milyen volt?

GAJDOS Mi?

KARDOS Hát hogy ízlett?

GAJDOS Megőrültetek? Mi ízlett?

BARTOS Belenyaltál?

GAJDOS Mibe? Mondd, te észnél vagy?

KARDOS Hát a levesbe, baszod alássan. Belenyaltál? Miért, te mire gondoltál?

Erre még Éva is leáll egy pillanatra. Kis szünet

GAJDOS Ja, a levesbe. A leves rendben. Belenéztem.

BARTOS A lazacos is nagyon rendben van. Bár ennek a disznósajtnak kicsit antiszemita a fizimiskája. Ahogy rám néz, hát kétszer is meggondolom...

GAJDOS De harmadszorra már bedobod a sábeszdeklit. Marha, te. Van humusz is. Na, az se semmi. De ez csak

zakuszkai, ahogy Csehov mondja. Mert egy óra múlva tá-
lalhatunk.
KARDOS Még? Még enni akarsz?
GAJDOS Egy kis káposztaleves. Miért?
BARTOS Persze, háromféle füstölt hússal. Ismerlek.
GAJDOS Hallottam a Kemenestől egy isteni receptet.
Figyeljetek! Veszel egy üveg remek vörösbor, kinyitod...
KARDOS ...a felét megiszod...
GAJDOS Na!
BARTOS Tényleg elég most már. Haladni kellene. Tudod,
anyám...
GAJDOS Jójó. Semmi gáz. Megoldjuk. És amúgy itt? Itt is
minden rendben? Ki vagyok csontozva? Remélem, nem
kíméltetek? A Szabados-kritikát ugye nem hagytátok ki?
Az antológiadarab.
BARTOS Te, öreg, te tényleg azt képzeled, hogy csakis ró-
lad szól minden híradó?
KARDOS Figyelj már, *mon ami*, a Szabados...
GAJDOS Hagyd már ezt a kurva monamizást! Amióta az
a barom Hajagos bedobta, mindenki ezzel jön. Kimegy a
gálám. Inkább igyatok. Ha már én nem tarthatok veletek.
Kibaszott ásványvíz.
KARDOS (*tölt stb.*) Oké. A *mon ami* sztornó. Bár megjegy-
zem, a Poirot dobta be. Pontosabban az Agatha Christie.
Nem a Hajagos. Na, mire igyunk?
BARTOS Nekem Gozzi is megfelel...
GAJDOS Nem lesz már elég? Na, ehhez mindig is értettél,
Bartoskám. Kihasználni a mások gyengeségeit.
BARTOS Te voltál a mesterem.
SZÜDIA (ÉVA) *Bartos elbeszélő hangon, elégikusan, ironikusan*
BARTOS Visszaemlékszem, és ehhez még csak levéltárba
sem kell járnom, amikor egy csillagos, melegen cirógató
augusztusi éjszakán, úgy 1968 táján, amikor egyesek azt
dalolták, hogy aszongya: „egy régi mániám, végiggázolni
Csehszlovákián”, akkor a Gajdos elftárs az Írószövetség-
ben körbehordozta, na, nem azt, amire önök gondolnak,
nem is a szigorú tekintetét, nem, hanem körbehordozott
egy levélkét, pontosabban egy amolyan nyersfogalmaz-
ványt, egy nyersvázlatot, mondjuk így, amelyben...
SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos egy ingerült mozdulatot tesz, aztán*
Kardosra mutat
GAJDOS *Nicht vor dem Kind.* Amúgy ez már régi lemez. És
te is aláírtad, nem?
BARTOS Naná. Akkor jött ki a Vajda-könyvem. Ez az alá-
írás fél évvel előbbre hozta a megjelenést. Hülye lettem
volna kihagyni.
GAJDOS Na látod.
BARTOS De én aztán '77-ben is aláírtam. Meg '81-ben is.
Ellentétben egyesekkel.
GAJDOS Ellentétben velem. Bizony, én mindig a kompro-
misszumok dolgos robotosa voltam.
BARTOS Nem is olyan rossz szöveg ez. Bár nem te írtad.
GAJDOS Hála istennek!
KARDOS Mi van? Lemaradtam valamiről?
BARTOS Le. Nagyon is lemaradtál. De a helyedben én in-
kább örülnék neki.
GAJDOS Unlak, Bartos Bartosovics.
BARTOS Unjuk egymást, Gajdos Gajdosovics.
GAJDOS De azért szeretjük. Add ide azt a drága pofádat,
hadd adjak rá egy forró csókot.
BARTOS Mi, régi modorosok.
KARDOS Rémálok ez az összeszokott páros.
BARTOS Bion. Bartos és Gajdos a béketáborból.
GAJDOS Immár az EU-ból meg a NATO-ból.
SZÜDIA (ÉVA) *Bartos és Gajdos összeölelkezik, megcsókolják*
egymást.
GAJDOS Na, ez is megvolt. És a testvérharc helyett inkább

emeljük poharunkat. Vagyis ti, ti emeljétek, mert én ré-
gen emeltem már eleget. Igyatok a... Hát nekem lenne
egy ötletem. Ha már Gozzi, ugye. Bár nem kéne...
KARDOS Mi van?!

SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos kéreti magát.*
GAJDOS Arcom pírban ég.
BARTOS Komédiás!
GAJDOS A francba, jól van, na, elmondom. Titokban akar-
tam tartani, de nem tudok ellenállni a szíves érdeklődés-
nek. Meg hát mégis ti vagytok a legjobb embereim.
KARDOS MI VAN?!!
GAJDOS Az van, Sire, hogy történt valami. Az van, ifjú,
trónkövetelő hercegem, hogy szerintem igyatok rám.
Igen, rám, az öreg, de még nem vén Gajdosra. A proté-
zises oroszlánra. És most kivételesen én is megiszom
egy csészécskével. Egyetlen csészével. Tán még rá is
gyújtok. Tíz év múltán. Egy szivarra. Annak öröme,
hogy végre befejeztem. Slussz. Tegnap befejeztem.
Annyi. Vége.
KARDOS Ja, csak ennyi? Már megint szakítottatok?
BARTOS Ne hülyéskedj, Kardos, ez most komoly. Ez kivé-
telesen nem nőügy. Nem látod a szemén?
SZÜDIA (ÉVA) *Bartos vizsgálgatja Gajdos, mélyen belenézi*
a szemébe, játssza az orvost
BARTOS Várjál. Ide konzílium kell.
GAJDOS Hát hívd össze! Imádnám!
BARTOS Csönd! Kitalálok. Regény? Hülyeség, azt nem
bírtad volna magadban tartani. Na, meg egy regényt még
te sem tudsz megírni három hét alatt.
GAJDOS Te szürke marha, te, te! Egy akkora körülmetélt
díszmarha vagy, Bartos – na, mindegy azért szeretlek,
na, mit lácc, mit lácc, te aranytökű gyerek, a Gajdosz báci
szemében? Ha kitalálok, esküszöm, öreg, kívülről meg-
tanulom az egyik kritikádat. Látod, picinyem, egy jó szó-
ért mire nem képes a jó öreg Gajdosz báci?
KARDOS (*Évához, aki a körmét lakkozta*) Te Éva, ne hív-
juk a mentőket?
BARTOS (*mint egy hipnotizőr bámulja Gajdos*) Semmi és
semmi. Ūrt látok, mondhatlan Ūrt...
GAJDOS Barom! (*De még mindig nevet*) Na? Na?! Nézz a
szemembe! Na??!
BARTOS Nem megy.
SZÜDIA (ÉVA) *Bartos lerogy a székebe.*
BARTOS Feladom. Egyszerűen semmit sem látok.
Belelátok a fejedbe, és nem látok ott semmit. Legfeljebb
néhány kompromisszumot. Inkább jöjjön a humusz.
Vagyis jöjjön inkább a Kardos, hátha ő talál vala...
SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos most már egy kicsit sértődött*
GAJDOS Te, Bartos, azért néha elég nagy tetű tudsz lenni,
hallottál már erről?
BARTOS Most mi van? Ne már. Isteni a sprotni. A cigivel
meg a piával együtt zaciba vágta a humorodat is?
GAJDOS Azért a tréfának is megvannak a maga határai. És
humornak azért ez egy kicsit fűszeres. Túlszóztad, öreg.
BARTOS És a tetű? Az nem sós egy kicsit? Nem zaftos
netán?
KARDOS Ma tényleg minden összefut.
GAJDOS Te, Bartos, figyelj, a Zárt osztályon biztos mar-
hára népszerű vagy ezzel a humorral, különösen úgy
záróra táján, de nekem ez sprőd, ha érted, mire gondol-
lok. Én, bazdmeg, tényleg teljesen őszintén és lehető leg-
jobb...
BARTOS (*közbevág*) Miért, a Zárt osztály mégiscsak az
egyik legjobb csehó Pesten. Régen te is lejártál.
GAJDOS Igen, amikor még italozó életmódot folytattam.
Eléggé el nem ítéltető módon.
BARTOS Még a műtéted előtt.

GAJDOS Igen, bassza meg, még a műtétem előtt. Minek ezt szóba hozni. Majdnem földobtam a bakancsot, vagy ezt már elfelejtettem, bobhercegem? De most nem erről van szó, ezzel a megfigyelési üggyel ne akard elterelni a figyelmet...

KARDOS (*közbeveg*) Urak, urakok, ahogy Zsiga bátyánk írja *Erdély* című örökbecsű regényében... Urakok! Mi ez a nyers naturalizmus? Testvér testvérnek farkasa lesz báránybőrbe rejtőzve? Harmincéves barátság után? Egy jól sikerült rendszerváltás után? Rádadásul ma, éppen ma, egy kuratóriumi napon, amikor azért nem kis dolgokról kell döntenünk, és az idő meg fog, egyre fog? Szóval békét! Legyen béke már, végre már! És különben is, az oké, hogy már nem iszol, Gajdos báci, na de mi a Bartos elftárssal örömmel meginnánk egy, netán három pohárkával, ráadásul különösen vidám szájjal, hogy kivételesen, tíz év, az önként magadra szabott szomjúhozás retentő dekádja után végre te is meginnál egy csészécskével. És itt állunk, pohárral és csészécskével a kézben, melyet baráti szívörömmel ürítenénk az egészségedre, te meg képtelen vagy végre kinyögni, hogy mi a túrónak kellene örülnünk?

GAJDOS Hát annak, hogy befejeztem a második felvonást! Na.

SZÜDIA (ÉVA) *Hosszú csend.*

BARTOS Milyen második felvonást?

GAJDOS A drámám második felvonását. A darabomét. Amit írok, pupákom!

KARDOS Nem hiszem el. Te darabot írsz?

BARTOS Áhá! Hát itt van a Gozzi eltemetve! Már mindent értek!

GAJDOS Helyes a bőgés, oroszlán, ahogy Shakespeare oly emlékezetesen említi a mi Aranyunk örökbecsű fordításában. Igen, itt van! De abszolúte nem eltemetve, nagyon is eleven oroszlánka ez, izmos, karmos, harapós. Hamisítatlan Gajdos-kreatúra, mondhatni.

BARTOS A helyzet tényleg drámai.

GAJDOS Egyébként persze nem egy Gajdos-, hanem éppenséggel egy Gozzi-féle helyzetről szól a darab. Na, isz-tok végre?

KARDOS Hát persze...

Isznak stb.

De tudod, hát szóval egy kicsit olyan váratlanul jött a dolog... Valahogy nem számítottam erre. Hogy te darabot írsz.

BARTOS Nem kérdés.

GAJDOS Miért, mi ebben a váratlan? Azért mert eddig csak prózát írtam? Az ember előbb-utóbb belefárad a prózába. Mindig csak regények? Hát Tolsztoj nem írt drámát a regények után? Vagy Gogol? Vagy Csehov?

KARDOS Jézusom. Csehov...

BARTOS Gajdos, aki egy személyben a három nővér?

KARDOS Vagy a sirály?

BARTOS Lear sirály?

Röhögnek

GAJDOS Ne kezdjétek megint a basztatást, jó? Ahelyett, hogy örülnétek. Vagy megkérdéznétek, hogy melyik is az a bizonyos helyzet, amiről a darab szól. Vagy mi a címe. Vagy egyáltalán. Valami!

SZÜDIA (ÉVA) *Kis csend. Éva, aki most olvas, hirtelen élesen felkacag. Kardos végre elhatározza magát.*

KARDOS Mi a címe?

GAJDOS Jó kérdés. Címe, na, hát címe az még nincs. Basszus.

Zavart csend, tanácstalanság

Tudom, furcsán hangzik. Gondoltam, ti majd adtok valami címet. Nincs címe, ez a helyzet, basszus.

BARTOS Mondjuk, az tény, hogy a *Platonov* is eleinte így futott: „Cím nélküli darab”. Csak később adtak neki címet az irodalomtörténészek.

GAJDOS Én még élek! Ellentétben Csehovval. Egyetek a majonézesből. Az Éva nagyon nagy ebben.

KARDOS Csehov... Nincs címe...

GAJDOS Volt egy, de azt elvettem. *Feltámadás után.* Na, ez nem tetszett.

Csend

KARDOS Ez inkább alcím...

GAJDOS Hülye.

BARTOS Persze, örülünk... Vagyis én, a magam részéről örülök ennek a művészi fordulatnak, hogy úgy mondjam. Kardos barátomért már nem kezeskedem. Hogy úgy mondjam, ez lenne akkor a Gajdos-féle fordulat éve.

KARDOS Volt prózafordulat, most van drámafordulat.

BARTOS Nem kérdés.

GAJDOS Szóval a lényeg, hogy ez amolyan társalgási dráma. Semmi avantgárd, értitek. Semmi posztmodern köldöknézés, vendégszövegek, kutyafasza. Három felvonás, klasszikus forma. Adva van két házaspár. Na, most ezek marha régen ismerik egymást, és rendszeresen összejár-nak. Együtt buliznak, piálnak, értitek. Aztán kezd kialakulni köztük valami feszültség.

KARDOS Mintha ezt már olvastam volna valahol...

BARTOS Persze. A tizenötös Gozzi-helyzet. „Gyilkos házasságtörés”.

GAJDOS Nemnemnemnem. Türelem. Egy pillantás a hídról. Még nincs vége. Mert akkor az egyik párnak gyereke születik. Vagyis ez már régebben történt. Egy kisfiú. És aztán ez meghal. Elüti egy autót, mondjuk. De ez nem biztos. Vagy megfullad.

KARDOS Mi? Meghal a gyerek? Ilyen nincs.

SZÜDIA (ÉVA) *Bartos feláll, és tölt magának egy hatalmas adagot, és szinte egy hajtásra megissza, aztán odamegy az ajtóhoz, előveszi a mobilját, pötyög rajta, talán sms-t ír.*

GAJDOS Dehogynem. Sajnos előfordul. Ritkán, de előfordul, Szörnyű helyzet, nem mondom...

KARDOS Én a helyedben ezt nem erőltetném.

GAJDOS Jó, ez tényleg egy kicsit erős, nem mondom, ugyanakkor olyan sok drámai lehetőség...

KARDOS Nem erőltetném!! Itt és most nem!!

GAJDOS De hát most mi a...

Ebben a pillanatban csöngetnek

Ki a franc ez? Nem várok senkit.

KARDOS Talán a Ványa bácsi...

GAJDOS Na figyelj, Kardos, kezdem unni a froclizást. Ez most komoly. Már akkor komoly volt, amikor a Bartos kezdett jönni a kompromisszumokkal. Mintha te olyan ártatlan lennél, Bartos cica. És különben is: rakd le azt a kurva mobilt. Ülés alatt nincs mobilozás. Ezerszer megmondtam.

SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos idegesen tölt magának, talán egy pohár vodkát, és egy másodperc alatt magába dönti.*

GAJDOS Jó, eljártszottunk egy ideig, ugrattuk egymást, kiröhögtük magunkat, ahogy szoktuk, hogy ki ne jöjünk a gyakorlatból, ahogy a Tandori mondja, de most már elég! Ha nem érdekel a darabom, oké. Hagyjuk. És különben is dolgoznunk kellene.

Megint csöngetnek

Még ma meg kell csinálni a javaslatokat. Kell a pénz. Éva, kinyitnád végre?

SZÜDIA (ÉVA) feláll, és elindul ajtót nyitni

BARTOS Tényleg ki a bánat lehet? Végül is ez egy kuratórium, vagy nem? Direkt a kurátori zakómat vettem fel. És a döntésünk nem tartozik senkire. Csak ha majd nyilvánosságra hozzuk. Szóval nem kell most egy tanú.

GAJDOS Persze, ez egy zárt ülés. Kuratórium. És hát titkos is valamennyire. Csak nem a Kemenes?

Bedob egy vodkát, Bartos is bedob még egyet. Szüdia/Éva megjelenik az ajtóban

SZÜDIA (ÉVA) (rámutat Kardosra) Te következel.

KARDOS Mi van?!!

BARTOS Ez valami orvosi rendelő?

SZÜDIA (ÉVA) Téged keresnek.

KARDOS Nem mondod. Itt? Engem?

GAJDOS De ki a jó élet az?

BARTOS A Hajagos?

SZÜDIA (ÉVA) Nem. A Kata.

GAJDOS, BARTOS A Kata?!!

SZÜDIA (ÉVA) A Kata. A Kardost keresi. Azt mondja, nem jön be, menjen ki hozzá a Kardos.

BARTOS A Kata? Hát nem tegnap találkoztatok a Zárt osztályon?

GAJDOS Mi? A Katával? Ti találkoztatok a Katával?

KARDOS A francba!

Kirohan, Szüdia/Éva utána

Ötödik jelenet

BARTOS Az ész megáll, és tipródva hezitál.

GAJDOS Nem is értem.

BARTOS (intrikusan) Hát... tényleg furcsa. Meglepő, na! Hm. Csodálom a nyugalmadat...

GAJDOS Mi a szart beszélhet a Kata a Kardossal? Mi dolguk van ezeknek... Pláne temetés után. És pont az én lakásomon. (Iszik)

BARTOS Miért, van itt még egypár szoba.

GAJDOS Ne izléstelenkedj. Túl jól áll neked.

BARTOS És hát a Kata még mindig elég csinos, nem?

GAJDOS Na de most már elég!

BARTOS Csak nem vagy féltékeny, öregfiú?

GAJDOS ÉN? A Kardosra? Na ne szédíts.

BARTOS Miért, a Kardos talpig férfi. Vagy?

GAJDOS Persze, hát férfi, meg sármos is, nem mondom, persze a maga módján. A maga furcsa módján. Jók az ingei. Na de a Kardos, szóval én azt hittem... Kóstold meg a pogácsát is... Szóval eddig úgy volt, hogy...

BARTOS Na ja. Mondd csak ki nyugodtan. Ne kerülgesd a ludaskását, szép öcsém!

GAJDOS Tudod, hogy van ez. Olyan kínos az ilyesmi. Az Éva csúcs a juhtúrósbán. Tojásbabot rak a tésztába.

BARTOS Nem mondod.

GAJDOS De visszatérve. Szóval a Kardos mégis a barátja az embernek, ráadásul most halt meg a barátja...

BARTOS Na, úgy látom, akkor nekem kell itt szorítóba lépni. Szóval eddig te úgy voltál vele, hogy a Kardos buzi. Legalábbis te úgy tudtad. És most hirtelen, kurátori pogácsázásod közben, kételyeid támadtak. Élsz a gyanúperrel. Hogy mégsem buzi. Satöbbi. Ezt akartad mondani, nem?

GAJDOS Ez így nagyon durva! (Tölt megint)

BARTOS Egyébként, ha már ilyen finoman elbeszélgetünk, megkérdenék azért valamit. Nem fog megártani ez a tempó? Ennyi kihagyás után? A végén még rá is gyűjtasz... A te szíveddel. Mintegy feltámadás után...

GAJDOS Lehet. Lehet, hogy a végén még rá is gyűjtök. Az én szívemmel. Az én műtött szívemmel. Mondtam előre, hogy ma megiszom egy csészécskével.

BARTOS És megeszel huszonhárom pogácsát. Na, de ez mintha már a harmadik csészécske lenne. Ha ugyan nem a negyedik. Noha csak két felvonással vagy kész. Mindegy, én szóltam. Vedd baráti aggodalomnak. Két pogácsa között.

GAJDOS Oké, igazad van, de tényleg örülök, hogy ennyire jól haladok. Két hét alatt megírtam pontosan hatvan oldalt. Kábé még harminc van hátra. Egyszerűen boldog vagyok. Legszívesebben még ráennék hatvan palacsintát. Nem. A legszívesebben felolvasnám.

BARTOS A türelem, na, az mindig hiányzott belőled. Megint rohansz? Nem kéne előbb befejezni? Vagy legalább címet adni neki?

GAJDOS Na ja. Persze. Bár fejben kész.

BARTOS Na ja. Fejben. Ha te tudnád, hogy nekem mennyi mindig van kész fejben...

GAJDOS Mi van, te is írogatsz újabban? Nem elég a kritika?

BARTOS Félsz, picinyem? Ha megírnám az emlékirataimat? Mi?

GAJDOS Nem félek. Különben is, te szerintem mindent tudsz rólam. Amit meg nem, azt úgysem tudod meg soha.

BARTOS Ezt vegyem vallomásnak? Vagy riszálásnak?

GAJDOS Vedd, aminek akarod.

Csend

BARTOS Nur niht beszárren. Nem írok én már semmit. Nem tudok én már gondolkozni. Egy kritikus kritikus helyzetben. Emlékiratok. Tőlem! Tényleg vicces lenne. Majd hülye leszek hülyét csinálni magamból. És hát ennyire azért nem veszem komolyan magam. Szóval nem kell beszarnod.

GAJDOS A haláltól félek, nem tőled.

BARTOS Na! Ne!

GAJDOS Mi van? Homokba dugod a fejed? Meg fogsz dögleni, édesem.

BARTOS Jó. Majd erről egyedül döntök.

GAJDOS Nem kérdés. Csak az a kérdés, hogyan.

BARTOS Magaddal rántasz? Vagy én téged?

GAJDOS Barom. Egyikünk sem egy született Dugovics Titusz. De most amúgy sincs idő, hogy ezt megbeszéljük.

BARTOS Anyám vár.

GAJDOS Persze, mint mindig. Most meg kell hoznunk a döntéseket. A laudációkat is meg kell írni. Vagy legalább előkészíteni. Úgy nagy vonalakban.

BARTOS Vázlatosan. Ahogy szoktuk. De amúgy, szóval tényleg klassz. Mármost ez a darab. Tényleg. Örülök neki, na.

GAJDOS Nem kábítasz?

BARTOS Nem hát. Csak légy egy kicsit türelmesebb. Ne rohanj! Írd meg előbb, aztán fektesd két hétig. Utána elolvasom.

GAJDOS Gondolod?

BARTOS Nem kérdés.

Kis csend

GAJDOS De ez a Kardos nem megy ki a fejemből. Te, lehet, hogy a Kata meg a Kardos? Ez létezhetetlen, ahogy a Hajagos mondaná.

BARTOS A macska tudja. Lehet, hogy a Kardos olyan kétlaki, tudod.
 GAJDOS De régebben csak egylaki volt, nem?
 BARTOS Egylukú. Na ja. Nem kérdés. Hátsó bejárat. De talán valami nagy emberi élményben volt része mostanában. Ki tudja.
 GAJDOS Egylukú kétlaki? Erről kéne írni egy novellát. Olyan, aki mindkét végén tartja a gyertyát, mi?
 BARTOS Az, az. Noha te nem szereted a képzavarokat. Vagy inkább kétszikű...
 GAJDOS Kétszuka.
 BARTOS Nem, egy túrót. Kétszikű.
 GAJDOS (röhög) Na, ez jó, ez marha jó. Kétszikű. Ezt elmondhatod a Zárt osztályon. A Tardos kajolni fogja. A kétszínű kétszikű? Mi? ?
 BARTOS Nem megy. A Szabados már elsütötte.
 GAJDOS Basszus. Pont a Szabados. Nincs is humora.
 BARTOS Néha a kapanyél is elszül.
 GAJDOS Sőt, néha meg a kapanyél is csütörtököt mond.
 BARTOS Ahogy Kálnoky mondta.
 GAJDOS Már halott.
 BARTOS Persze, mindenki halott.
 GAJDOS De mi élünk!
 BARTOS Nem is olyan rosszul... (Közben odamegy az ablakhoz)
 GAJDOS De milyen jó lehetne, ha úgy élhetnénk, ahogy élünk!
 BARTOS Gyere csak! Már az előbb is akartam mondani. Csak a Kardos előtt nem akartam. Nézz csak ide! Ott a másodikon, a szomszéd házban.

Gajdos odamegy az ablakhoz, együtt bámulnak kifelé

Azért ez nem semmi, mi? Jó csak.
 GAJDOS Nem vitakérdés. Szép sörény, nagy mellek. Két hete költöztek ide. Minden este nyomatják. Én már belefáradtam, öreg.
 BARTOS Hát a manus mintha nem fáradt volna bele. Oaahhh. Szerinted most seggbe bassza?
 GAJDOS (néz egy ideig) A szög alapján azt mondanám, hogy igen. De tudja a hóhér. Innen nem lehet rendesen látni.
 BARTOS Hát nem. Pláne az én szememmel. Te öreg. Meg kéne kérdeni a Kardost. Hát a hátsó bejáratokban mégiscsak ő a szakelem.

Visítva röhögnek, aztán otthagyják az ablakot

GAJDOS Szakelem! Te, hát nem igaz. Akkora egy vezértinó vagy. Ha nem lenne humorod, már régen megutáltalak volna.

Isznak

De visszatérve. Amúgy a Kardos... Hát nem is tudom, de nekem az a sanda gyanúm, hogy irigykedik. Irigylis, hogy darabot írok. Hogy ez neki nem jutott eszébe.
 BARTOS Mondasz valamit.
 GAJDOS Szóval érzi, hogy már nem a régi. A vers nem elég.
 BARTOS Hogy is mondjam... Hanyatlik?
 GAJDOS Hát igen, asszem, ez a jó szó. Végül is te vagy a kritikusa. Öt nagy cikket írtál róla. Esszét!
 BARTOS Hatot. Majdnem egy monográfia. Nem akarom a szádba adni a szavakat, de valószínűleg tényleg hanyatlik a Kardos. Ismétli magát. Hát tudod, az utolsó kötete... Na hallod!

GAJDOS Pedig milyen szépet írtál róla.
 BARTOS Na jó, az más. Elvégre mégis a barátja vagyok. Most basszam le? Ráadásul a kurátortársamat?!
 GAJDOS Azért valahogy álságos dolog ez tőled. Becsapod a barátodat.
 BARTOS Te Gajdos, ne kezdj itt nekem moralizálni. Túl rosszul áll neked. Te, aki képviselő voltál.
 GAJDOS Csak fél évig. Aztán betegséget hazudtam, és lemondtam. Mintha nem a te orvos haverod szerezte volna a kamu igazolást!? De hát nem volt mese. Akkor váltam, te is tudod. A Saci lelépett a takarékbetéttel. Kellett a pénz.
 BARTOS Lófaszt, *carissimo mio!* Pénz! Neked, aki SZOT-díjas voltál. Nehogy a Sacira kend a szarodat. Jó fej volt a Saci.
 GAJDOS Oké, jó fej volt. Német-francia szak. Oké. Marha klassz csöcsök. Segg.
 BARTOS Mint a szemben lakó csajnak.
 GAJDOS Oké. De aztán disszidált, vagy ezt elfelejtetted, elftársam? Tudod, mit jelentett ez '69-ben? Pláne, hogy auszgetippelt Nyugat-Berlinbe ment a hülye picca. És aztán ott is szült.
 BARTOS Nem, én nem tudom. Ááááh, nem. Mintha nem én csempészttem volna ki neki a diplomáját. Ugyan már, öreg, most kit versz át?! Engem? Vagy?
 GAJDOS Aztán nem mehettem ki a lipcsei kongresszusra.
 BARTOS Mit vesztettél? Brecht addigra már meghalt, nem? Anna Seghers kellett? Az a hülye komcsi öreg picca? A nyitott endékás csajok meg idejöttek, vagy nem?? Csak úgy zúgott a nádas a Balatonnál.
 GAJDOS Jogos. Ki a túró tudja, hány magyar gyerek él most, teszem azt, Halléban? Úgy, balkézről.
 BARTOS Vagy baloldról...
 GAJDOS Magyar gyerekek Karl-Marx-Stadtban...
 BARTOS Mai nevén Chemnitz.
 GAJDOS Talán még nekem is van ott egy zabigyerelem. Hogy van ez németül?
 BARTOS Elvből nem beszélek németül. Tudod. Csak a legvégső esetben.
 GAJDOS *Ein natürliches Kind?* Vagy?
 BARTOS Ha úgyis tudod, minek kérded? Én náccal sose szűrtem össze a levelet.
 GAJDOS Jajaj. Legfeljebb végső esetben. A Plattensee-parti nádasban, *oder?* Kurva vodka. Emlékszem, egyszer Moszkvában kancsóban hozták. Mint a tejet. Na, hagyjuk. De tény, ami tény: a Kardos hanyatlik. Pedig milyen első kötete volt! Páratlan indulás.
 BARTOS Na ja. És milyen fiatalon. Még húsz sem volt. A *Kardélre hányt szavak*. Talán máig a legjobb kötete. Már a címe is!
 GAJDOS Volt benne spiritusz. *Kardélre hányt szavak*. Nem mondom.
 BARTOS Meg tűz.
 GAJDOS De most hanyatlik. Ismétli magát. És mert érzi és tudja ezt, ettől ideges lesz, bevadul, karcos lesz, és irigykedni kezd. Akit éppen talál. Most rám irigykedik.
 BARTOS Nem kérdés. Szinte kapóra jöttél neki.
 GAJDOS Hát tudod, én nem szeretem a pszichológizáló magyarázatokat...
 BARTOS ...de ezt most aláírod.
 GAJDOS A számból vetted ki a szót. Te, figyelj!
 BARTOS Na?
 GAJDOS Szóval, figyelj, nem lett volna jobb, ha megmarad egyszerűnek?

Kuncognak

BARTOS Te, öreg, nem akarok pletykálni, de a múltkor be-
megyek a Zárt osztályra, ott ül a Hajagos meg a Tardos,
és aztán odaül hozzánk az a nagy mellű csaj, tudod, az a
teljesen zizi nőci, költőnő, vagy legalábbis ő azt mondja
magáról, tudod, olyan hosszú fekete szoknyákban jár,
szerintem neked is megvolt, hogy a francba hívják, ba-
szott hegyes csöcsök, mindig franciául nyomta, ha ré-
szeg volt, ki ez a bige, elfelejtettem a nevét, Verlaine-t
fordított...

Belép Kardos, közvetlenül utána Éva

Hatodik jelenet

SZÜDIA (ÉVA) *Hatodik jelenet!*

KARDOS *(némán leül az asztalhoz, aktatáskájából papíro-
kat vesz elő)* Na, kezdünk végre? Ha már a Bartos felvet-
te a kurátori zakóját. Szóval, hogy a költői díjat a Cséhor-
váth kapja, az, gondolom, nem kérdés. Átnéztem az utol-
só kötetét...

GAJDOS Álljunk már meg egy polgári szóra, ahogy
Virizlay elftárs szokta volt anno mondani, még az átkos-
ban.

SZÜDIA (ÉVA) *Kardos megütközve vagy csodálkozva, mind-
egy – döntse el a színész vagy a rendező.*

KARDOS Te ismerted a Virizlayt?

GAJDOS Írtam is róla.

BARTOS Mélységes mély a múltnak kútja.

GAJDOS Most mi a szar van? Rendes tagosz volt. A maga
módján, persze.

KARDOS A Bitlisz-frizurás Virizlay. Rendes tag. Hova hány-
jak? Ágytálat!

BARTOS Ne bohóckodj. Túl jól áll neked.

KARDOS Országomat egy ágytálért!

GAJDOS Megkaphatod. *(Iszik)* Nélküle sosem jelenik
meg a második regényem. Amúgy nyalj bele a padli-
zánba.

KARDOS És akkor mi van?

GAJDOS Akkor majd élvezni fogsz. Amúgy meg te hülye
vagy, mon picinyem. De imádlak. Éppen ezért a tiszta
naivitásodért imádlak. Add azt az okos költői homloko-
dat, hadd csókoljam eszméletré.

KARDOS Ökör! Tök részeg leszel. Vagy már vagy.

GAJDOS Ha nem írom meg a Virizlay-cikket, akkor nem
jelent volna meg a második regényem, az lett volna.

KARDOS És?

GAJDOS És ugrik az előleg.

KARDOS És?

GAJDOS ÉS?? Te, Bartos, beszélj velem. Nem érti a gyerek.
Noha megkapta a Gajdos-múzsza csókját.

BARTOS Nem, nem, szerintem a Kardosnak igaza van, a
Cséhorváth tényleg marha jókat csinál mostanában.
Elküldte az új kötetét, még kéziratban, hát, uraim, azt
kell mondanom, amit anno Szontágh Gusztáv mondott...

GAJDOS De ki a szent szar beszél itt a Cséhorváthról?
Ebben a pillanatba nagy ívben köpök a Cséhorváthra meg
a Bészabóra is, noha utóbbi írt tegnapelőtt egy e-mailt,
elég nagy gajdeszban van, a kislányát műtik, szóval na-
gyon kell neki a pénz...

KARDOS Nekem is nagyon kell a pénz. Szóval haladjunk.
BARTOS Akkor ez most még nem ülés? Anyám vár.
Tudjátok, milyen beteg.

GAJDOS NEM!! Ez még NEM ülés! Nyugodtan ledobha-
tad a kurátori zakódat. *(Iszik)* Kérdésem van előbb,
őszinte, magyarosan nyílt kérdésem: mi a túrót akart tő-
led a Kata? És egyáltalán mi ez az egész?

KARDOS Közöd?

GAJDOS Öt éven át azért mégiscsak a barátnőm volt, vagy
ez kiment a fejedből, picinyem? És mégiscsak az én la-
kásomban vagyunk, nem?

KARDOS De már két éve szakítottatok, vagy nem?

BARTOS Egyáltalán, honnan a bánatból tudta, hogy itt
vagy?

GAJDOS Tényleg. Na, ez itt a kérdés.

KARDOS Mert mondtam neki. Tegnap összefutottunk a
Zárt osztályon, és mondtam, hogy ma ülés van nálad.

GAJDOS Te nem vagy komplett.

SZÜDIA (ÉVA) *Bartos feláll, és leveszi a zakóját.*

BARTOS Na, erre legurítok egyet.

KARDOS Miért, ez mióta titok? Ez egy hivatalos kuratóri-
um, nem? Hát ki vagyunk nevezve, nem? Ez nem zug-
irodalmárok gyülekezete, nem? Nem szabadkőműves-
páholy vagy mi?! Nem?!

GAJDOS Nem, ez nem az. De nagyon jól tudod, hogy azért
jobb csendben intézni az ilyesmit. A függetlenségünk ér-
dekében. Te nem tudod elképzelni, milyen telefonokat
kapok és kiktől ilyenkor ősszel, a döntés előtt. Na most,
ha lehetőleg kevesen tudnak róla, akkor kevesebb lesz a
telefon, kisebb lesz a korrumpálódás gyanúja.

KARDOS Na ja, nem elég tisztességesnek lenni, annak is
kell látszani, mi?

BARTOS Pontosan, főemlőském. Te nem tudod, milyen
nyomás van ilyenkor rajtam. És nyilván a Gajdoson is.
Alig merek bemenni a Zárt osztályra, mert állandóan jön
a duma: Te, figyelj, Bartos, tudom, benne vagy a főbi-
zottságban, nem akarlak befolyásolni, de én már öt éve
nem kaptam semmit, és hát valljuk be, azért az utolsó
kötetem... satöbbi, satöbbi. Ismered ezt a smúzolást.
Szóval jobb, ha csak a döntés után tudják meg a fejek,
hogy mi az ábra.

KARDOS Álszent rohadéknak érzem magam. És külön-
ben is, mindenki tudja, hogy nagyjából mikor ülünk össze.

GAJDOS Persze, tudja. Aki számít, az tudja. A Bészabó is
azért írt e-mailt. Ő tudja.

KARDOS Akkor meg? Aki nem számít, az úgyse számít.
Annak tök mindegy. Az úgyse kap, szart se. Soha.
Mindig ugyanaz a húsz kap mindent.

BARTOS Van az huszonöt is.

KARDOS Hát ez tényleg nagy szám! Gratula.

BARTOS Örülj neki, hogy te benne vagy a huszonötben.

GAJDOS Csak az első díj a nehéz. Mint az első millió. Meg
aztán: díj díjat vonz. Mondta Marcel Reich-Ranicki.

KARDOS Szándékosan hülyének tettetitek magatokat.
Holott pontosan tudjátok, miről beszéltek.

GAJDOS Pontosan tudom, hogy miről beszélsz. Én még
csak azt sem mondom, hogy nincs igazad. Hogy nincs
részben igazad. De hát ez mindig is így volt. Így volt az
Aczél-szisztémában is, így volt a Virizlay-korszakban, és
így volt már a *Nyugat*-korszakban is. Mivel a pusztá pub-
likálásból nem lehet megélni.

BARTOS Sőt, így volt a Kazinczy-korszakban is. És így lesz
mindig is. Kell a pénz. Na, akkor visszavehetem a zakó-
mat?

KARDOS Néha hanyok az egészről. Mintha valami paródi-
ája lennék valaminek. A karikatúrája. Semmi szükség-
szerű nincs abban, hogy én verseket írok. Semmi. És et-
től meg lehet örülni.

BARTOS Jöhet az ágytál?

GAJDOS Egyszer élünk, pajtikám. De ha annyira megvi-
sel, mondjál le.

BARTOS A nyugodt álmod érdekében.

GAJDOS Úgy is van. Akad minden ujjamra legalább tíz,
aki szívesen beugrik helyetted. Például a Kemenes.

KARDOS Azért ez nem ilyen egyszerű. Karikatúrák vagyunk. Ráadásul ti már éltetek egyszer.

GAJDOS Mi van?

BARTOS Én sejtem, mire utal.

KARDOS Igen, már éltetek egyszer. Vagyis nem, nem! Rosszul mondom. Ti inkább túlélők vagytok. Csak most vicces formában. És most kívülről néztek mindent. De az én generációm nem érti a bűneiteket. Vagyis köp rá voltaképpen. Holott nem kellene. Nem szabadna elnézni mindent. Egy óriási röhögés kellene, hogy kisöpörjön mindent.

GAJDOS Azért ez nem ilyen egyszerű. Ráadásul ezzel a röhögéssel esetleg te is kisöprödnél a pályáról, erre még nem gondoltál?

BARTOS De, éppen ilyen egyszerű. Moralizálás, közhe-lyekkel. Ráadásul a Kardos önerőből újra felfedezte Marxot. A történelem ismétli magát, ami tragikus volt, az most komédia formájában jön elő. Vagy vissza. Et cetera. Erre gondoltál?

KARDOS Hát ha ez Marx, akkor inkább nem erre gondol- tam.

BARTOS Hülyeség. Marx marha jó szerző. Meg aztán: va- lamit valamiért.

GAJDOS Valamit valamiért. Igen. Nem is rossz. Egész jó drámacím lehetne. Mindenki ugyanabban a cipőben jár. Senki sem teheti meg, hogy lemond egy biztos pozíció- ról. Te sem.

BARTOS Persze. Valamit valamiért. Itt most egy kicsit nyelni kell. Szívni úgyszólván. De holnapra elfelejted, és már mehetsz is a kasszához.

KARDOS Nyelni és nyalni. Ezt hívják más néven ciniz- musnak.

BARTOS Na, nézd csak, a Kardos, az emberszabású *Idegen Szavak Szótára!*

KARDOS Ez nem ilyen egyszerű! Én nem mondhatok le semmiről.

BARTOS Tessék? Te semmiről? De mi mondjunk le min- denről? Köpjük szemem magunkat naponta az Okto- gonon, pontosabban a November 7-e téren? Vagy? Nem értelek.

GAJDOS Miért, te olyan különös fából vagy faragva? Mint a kommunisták?

KARDOS Nem. Hanem azért, mert én buzi vagyok.

SZÜDIA(ÉVA) *Zavart csend.*

GAJDOS Rémes szó. Durva. És most dicsekszel vagy pa- naszkodsz?

BARTOS Ráadásul ezt eddig is tudtuk.

GAJDOS Ráadásul ez nem mentség.

BARTOS Én meg zsidó vagyok. Ez se mentség. Hanem születési rendellenesség. Alanyi jogon jár.

Röhögnek

GAJDOS Nekem akkor most cigánynak kéne lennem.

SZÜDIA(ÉVA) *Még nagyobb röhögés.*

BARTOS Pedig...

GAJDOS Pedig nem vagyok az. Dehogy. Csak párttag. Pontosabban *volt* párttag. Egykori.

KARDOS És? Most kérdezzem meg, hogy dicsekszel vagy panaszkodsz?

GAJDOS De több pártba nem lépek be.

KARDOS Azt jól teszed. Okádék az egész.

BARTOS De te – legalábbis legjobb tudomásom szerint –, te legalább nem lettél besúgó. Ellentétben oly sok más barátunkkal.

GAJDOS (*zavaros mozdulatot tesz*) Besúgó. Ijesztő egy szó. Nem volt egy egyszerű helyzet. Spicli. Hátborzongató szó.

KARDOS Igen, mégis igazam van. Ti már éltetek egyszer.

GAJDOS És nem is rosszul.

KARDOS És a második regényed mit hozott? Melyet a Virizlay elftárs aranzsált?

GAJDOS Ez a fazon tényleg nem ért semmit. Bartos, szólj már közbe, bár nem vagy csapos! Akkor lépett le a Saci, édes, egyetlen, kardélre hányt Kardosom. Fogod?

BARTOS Az nem két évvel előbb volt? Azt nem mondhat- ni, hogy erős bástya lenne a memóriád.

GAJDOS A macska tudja. De nem mindegy? Kellett a pénz. És mi a rossz nyavalyát szövegelsz te, Kardos? Mert később születél? És mázlid volt?

BARTOS Vagy peched.

GAJDOS Na ja. És te nem ülsz nyakig ebben a kibaszott kuratóriumban? Harminchat évesen? Harminchat fokos lázban mindig? Négy kötet után?

KARDOS Miért, szart írok?

GAJDOS És én? Én szart írok? Senki sem ír szart.

BARTOS Azaz mindenki szart ír.

GAJDOS Naná. Kivéve azt a kettőt. Vagy hármat. Persze azok is szarok, de másképp.

BARTOS Mondjuk, azok globalizált szarok. Csupa euro- személyiség. Mindenkinek kellenek.

GAJDOS Helyes a benyögés, Schöpflinem. Szart írunk. Mégis felnyaljuk a zsozsót. Ti láttatok már itt egy zsenit? Élőben? Mert én még nem. Noha nem ma kezdtem a pályát.

BARTOS Ma már nincsenek zsenik.

KARDOS De ez engem nem vigasztal.

GAJDOS Aki meg mégis mintha zseni lett volna, az áruló lett. Két kivétel ha akad. Vagy három. Rohadtak vagyunk. Züllöttek. Persze. És én a züllöttek egyik kapitánya. Jó. Vállalom. Még az is lehet, hogy besúgó voltam. A Viriz- lay megkörnyékezett. Na?! Kihagytam tíz oldalt a könyv- ből. Az '56-os részekből pár oldalt. Viszont ennek fejé- ben benn maradtak a szejjelenetek. Na és? Rosszabb lett a könyv? Jobb? Gondold csak át ezt! És ha nem tetszik, akkor köpjél szemem, bátyuska! Igen, bűnös vagyok, köp- jél szemem!

Kardos feláll, odamegy Gajdos elé, és nekikészülődik a köpés- hez. De végül nem köp, megvetően elfordul, vagy odamegy az ablakhoz

Te, te... Te megőrültél? Jézusom, ilyen nincs!

BARTOS Kardos, te tényleg, szóval ez azért egy kicsit túl- megy a határon. Fegyelmezd magam, barátom.

KARDOS Basszus. Bocsnat. Nagyon kivagyok, tény. Ne haragudj, öreg.

GAJDOS Úristen. Most tényleg, beszartam. Egy pillanatra rám jött a köpésfrász. Azt hittem, tényleg leköpsz.

KARDOS Én is beszartam. Mert a helyzet az, hogy egy pil- lanatra én is azt hittem. Meg azt, hogy tényleg besúgó voltál.

BARTOS Csak eljártssza szerintem. Veszélyes játék.

KARDOS Na jó, erre igyunk. Ne haragudj, harci orosz- lánom. Istenem, milyen jó lenne, ha úgy élhetnénk, ahogy élünk!

GAJDOS Erre igyunk!

Töltögetés, koccintás stb. És amikor kisimulna a hangulat, ab- ban a pillanatban csöngetnek

Ez létezhetetlen. Éva, nyisd már ki, jó? Nem vagyok itt- hon. Vidéken vagyok eltemetve.

SZÜDIA(ÉVA) Még a Kemenesnek is? Sem?

GAJDOS Még neki is. Neki sem. Hogy a túróba mondják ezt, Bartos? (*Évához*) Te vagy a naturalizmus múzsája, de nyiss már ajtót, kincsem, jó?!

Első jelenet

KARDOS Hagyd már ezt a kurva cigit! Örülj, hogy leszoktál.
BARTOS Figyeljete ide! Ha a Cséhorváth kapja a lírai díjat, én a magam részéről a kritikusi helyre az Effkissst javasolom. A helyzet az, hogy a múltkori nagy esszéje tényleg olyan, szóval a jó ég tudja, egyszerűen megható volt. Okos, szellemes, dús.

GAJDOS Megható? Hahh! Létezik még eme szó?
BARTOS Most rímelsz? Ennyi év kihagyás után?

GAJDOS Milyen kihagyás? Soha nem írtam verseket. Azt meghagyom a Kardosnak.

KARDOS Én is áttérek a rímelésre. Pontosabban: visszatérek. A szabad vers hullá.

BARTOS Ezt a marhát!

KARDOS Nem, nem, tényleg. Rájöttem, hogy forma nélkül nem megy, kellenek a keretek. A temetésen jöttem rá, a dübörgő göröngyök hangjára. A mai versek nagy része kamu. Az enyéme dettó. De mondasz valamit. Mármint az Effkiss-ügyben. Mindamellet az Effkiss a múltkor a Zárt osztályon valami rémeset mondott a második kötetemről.

GAJDOS És persze visszamondták. Tipikus Zárt osztály.

KARDOS Totál értetlen vélemény volt. A Tardos még vitázott is vele. Állítólag, persze. Most nehogy azt hidd, valami bosszú mozgat...

GAJDOS Ugyan. Ez meg sem fordult a fejében. A fejünkben. Én szavatolok erről.

BARTOS Na ja. Szavatolt bosszú. Illetve non-bosszú. Mindamellet...

KARDOS Nem vagyok hiú, ismertek.

GAJDOS Ugyan. Szóba se jön.

KARDOS Persze, nem kérdés, hogy a második kötetemet lehet cikizni. Goethét is lehet cikizni. De szerintem az Effkiss egyszerűen irigykedik.

BARTOS Nem vitakérdés.

KARDOS Persze kérdés, ki állhat az Effkiss mögött.

BARTOS Mindig ez a kérdés.

GAJDOS Pontosabban ez a kérdés: ki áll amögött, aki valaki mögött áll?

KARDOS Nem. Ki áll amögött, aki mögött valaki áll?

BARTOS Nem pontos. Szerintem még a felülmúlhatatlan koponya, a nagy Leibniz is megelégedne az én megfogalmazással, mégpedig a következővel: ki vagy mi áll amögött, aki vagy ami mögött... *(De nem tudja befejezni)*

SZÜDIA (ÉVA) *(megjelenik, rámutat Bartosra)* Te következel.

BARTOS Mit csinálók?

SZÜDIA (ÉVA) Következel. Te.

KARDOS Nem mondd.

SZÜDIA (ÉVA) Nem én mondom. A Kata mondja.

BARTOS A Kata???!!

SZÜDIA (ÉVA) Igen, a Kata. Azt mondja, nem jön be, de a Bartos menjen ki.

GAJDOS *(kis csend után felüvölt)* A picsába!

BARTOS *(hezitál, nem tudja, menjen-e vagy sem)* Ma tényleg minden összefut.

GAJDOS Akkor menj! Menj már!

Bartos elindul

(Kis szünet után) A picsába!

Függöny. Zene: Rameau: Contredanse a Les Boreades című operából, a második forte belépéstől

Jelen vannak: Kardos, Gajdos. Ott folytatódik, ahol egy perccel korábban, azaz a szünet előtt az első felvonás abbamaradt

GAJDOS Érzem, ma megint bebaszok. Mint tíz éve. *(Iszik)*

KARDOS Csak lassan a testtel.

GAJDOS Nem, hát ebbe bele lehet örülni. Ez a Kata. Nem hiszem el.

KARDOS Neki is megvan a maga baja. Gondolhatod, hogy nem véletlen. Ez már ámokfutás.

GAJDOS Miért, mi van?

KARDOS Iszik.

GAJDOS Ugyan. Mellettem egy kortyot sem ivott.

KARDOS Nem a Kata. A Szabados iszik. A Kata tegnap kisorsította nekem magát a Zárt osztályon. Alig tudtam megvigasztalni.

GAJDOS Szemétláda ez a Szabados. Nem elég, hogy a nője volt élettársáról lebaszósat ír, ráadásul még majmolja is a régi szerető életmódját. Gratula. Szegény Kata.

KARDOS Na ja. Cseberből vederbe.

GAJDOS Szemétkedik, fiatalember? Na, én aztán mindig nagyvonalú voltam a nőimmal, ezt kérkedés nélkül állíthatom. E téren nem volt rám panasza.

KARDOS Ráadásul a Szabados házasa.

GAJDOS Tudom. De állítólag válik.

KARDOS Veri is. Állítólag. Veri a Katát.

GAJDOS A feleségét is veri. Állat az emberben.

KARDOS Nem kérdés. Tiszta Zola.

GAJDOS A naturalizmus végnapjai.

KARDOS Te mondad.

GAJDOS Irodalmi házasságok.

KARDOS Ne is mondd!

GAJDOS Mint az Adyékánál. Bár ott állítólag a Csinszka verte az Adyt. A darabomban is előjön ez. Még nem tudom pontosan, hogyan, de előjön. Mármint nem az Ady. Kicsit önéletrajzi dráma, nem tagadom. De valahogy azt érzem, hogy darabot kell írnom. Elég a prózából. Sokszor az az érzésem, hogy már kiírtam magam. Nem vagyok elég közvetlen, ha érted, mire gondolok.

KARDOS Értem, persze. Én inkább üresnek érzem magam.

GAJDOS Akkor írd prózát vagy drámát. Hagyd abba a verset egy ideig. Kell a változatosság.

KARDOS *Varietas delectat*, ahogy a Bartos mondaná. Ha már itt tartunk, én ezt a gyerekhalált nem erőltettem volna. Legalábbis a Bartos előtt nem.

GAJDOS Igen, már az előbb is jelezted, de tényleg gőzöm sincs, mit akarsz ezzel. Egyél céklát. Csúcstermék Évától.

KARDOS Részeg vagy?

GAJDOS Egy francot. Csak leszek. Feltehetően. Furcsán szép érzés, ahogy az ital visszajött ma hozzám. Mint egy régi kutya. Megismerte a szagomat.

KARDOS És persze te is az övét.

GAJDOS Jó gazdija voltam. Jól tartottam. Jól tartottuk egymást. Mi voltunk egymás legremekebb tartótisztjei.

KARDOS Meg fogsz dögleni.

GAJDOS Jaja, ezt már a Virizlay is említette.

KARDOS Ez a Bitlisz-frizurás ökö. Aki akkor komcsi volt.

GAJDOS Nem kérdés.

KARDOS És ma MIÉP-es.

GAJDOS Nem kérdés. Van még valami?

KARDOS Ilyen könnyen fogod fel? Csak így túllépsz az egészen?

GAJDOS Figyelj, Kardos, kezdek berágni.

KARDOS Meg berúgni.

GAJDOS Értelek én téged, hidd el. A te generációd egészen máshogyan látja ezt az egész szart, és persze igazatok van, nem kérdés. Oké, mocskok voltunk, satöbbi, ezt már mindenki tudja és unja. Elismerem, nem volt itt semmiféle szembenézés, nem volt egyáltalán semmi, az egész rendszer simán, csont nélkül ment át a következő rendszerbe, ami persze nem is rendszer a szó régi értelmében. Mi is simán mentünk át, én meg a Bartos, meg az egész, ami velünk jár. De nem mentünk volna át simán, ha nem irtunk volna régebben is jókat, szóval olyanokat, amelyeket ma is el lehet vállalni. A Bartos Vajdakönyve biztos megmarad, ez se vitatható. Talán megmaradnak az én korai dolgaim is, a bánat tudja. Nem voltunk ellenzékiek, nem, bár a Bartos benne volt egy ideig, és azért ez zsidó ügy volt, ne felejtjük el.

KARDOS Zsidó ügy? Az ellenzékiség? Látomásaid vannak? Magyarországon '89 előtt nem is voltak zsidók. Azt később találták fel. Vagy találták fel újra.

GAJDOS Jó, jó. Igazad van. Bizonyos fokig. Bár ehhez te nem értesz. Zsidó ügy volt, nem kérdés. De én aztán nem voltam benne az ellenzékben, persze, ez sem kérdés. Sőt, ellenkezőleg. De minden pillanatban azon voltam, hogy jó mondatokat írjak, hogy a nyelvtanom ne tévelyedjen el. Hogy akármennyit nyom a Virizlay az egyik oldalon, mindig legyen ugyanannyi jó szövegem a másikon. És amikor nem lehetett már valamit leírni, akkor persze írtam filmeket. A filmben sok minden átment, és még kerestem is vele.

KARDOS Kezdek besokallni. Ma minden összefut. Te tényleg elfelejtetted, te félmajom, hogy a Bartosnak meghalt a kisfia? Te meg valami kisgyerek haláláról hablatyolsz a darabban?! Eszeden vagy? Én erről alig tudok valamit, de hát akkor is. Téboly.

Csend

GAJDOS Na, erre ráiszok. Baszd meg.

KARDOS Ez komoly?

GAJDOS Komoly, és ez a vicc. Vicesen komoly. Haha.

KARDOS Szóval tényleg elfelejtetted?!!

GAJDOS Tényleg. Világos feladja. Elfelejtettem. Akár hiszed, akár nem. Bár, mondjuk, nem ma volt, ez tény. A francba! De hát a Bartos egy mukkot nem szólt. Mintha nem is hallotta volna.

KARDOS Persze. Mert tapintatos és udvarias ember. Te tényleg reménytelen vagy, öreg.

GAJDOS Jézusom, hát ilyen nincs. Én mondtam a sírbeszédet. Vezér gé kettő. Azonnal veszít. Annyi. Egy kamion ütötte el. Asszem, egy német, ráadásul.

KARDOS Rohadék.

GAJDOS Nem tehetett róla.

KARDOS Te vagy rohadt. Te, nem a kamionos.

GAJDOS Mondod te.

KARDOS Mondom én. Meg fogsz dögleni.

GAJDOS Megint kezdjük a köpködést? Miért, te halhatatlan vagy? Basszus. Egy Dionüszosz? Mit tudsz te? Egyszer élünk, nem?

KARDOS És egyszer is halunk meg, nem? Akkor azért nem ártana figyelni, hogyan. Nem? Valami méltó halál azért elkelne néha, nem?

GAJDOS Jézusom, ne gyere ezzel a süket szöveggel. Saját halál meg anyám tyúkjá... Te is felültél ennek a hermafrodita Rilkének?

KARDOS Hogy hívták?

GAJDOS Mikor születél? A Noé bárkájával jöttél?

KARDOS Mi a neve?

GAJDOS Egy tízéves kisfiú. Vagy kilenc?

KARDOS A nevét!

GAJDOS Ha én azt tudnám. Nem mindegy? Régen volt, tán igaz sem volt. Szarrá nyomta az a kurva teherautó. Képzelheted. Mint egy hús pogácsa. Tatár bifszték, öreg.

KARDOS Jézusom.

GAJDOS Talán Szabolcs? Vagy Zsiga? Olyan magyar neve volt. A francba. Meg amúgy is. *(Hangváltással)* Nekem már annyi. Lehet, hogy tényleg csak egy karikatúra vagyok. Egy magyar regényíró paródiája.

KARDOS Vagy a franc tudja. Talán éppen ilyen a magyar regényíró.

GAJDOS Még az is lehet. Erről az egészeztől az jut eszembe, milyen kurva jó volt anno az Ádámban a tatár bifszték. Nagyon kivagyok, öreg. Még ha nem is látszik mindig. Ez a darab. Hát azt hittem, ez hoz egy kis felüdülést. Kis váltást. Kis színt. Mittudomén.

KARDOS Hát erről a színről most le kell mondanod. Vagy át kell alakítanod a cselekményt.

GAJDOS Na, az már nem megy. Ahhoz túl sok van kész belőle. Kivágom a szemétbe. Ma minden összejön. Vagyis semmi nem jön nekem össze, a francba! Pedig micsoda ötlet volt... A két házaspár, a halott gyerek, a múlt. Baszod alássan. Ez nagy visszatérés lett volna. Vagy nem is, ez áttörés lett volna. *Feltámadás után*. Nem is rossz cím. Vagy *Feltámadás közben*. Ez talán erősebb. Többet mondó. A bánat tudja. Igen, ez jó. A bánatról szólt volna alapvetően. Meg az öncsalásról. Meg a büntudatról, noha nem követtél el semmit. Szóval, hogy ártatlanul is lehet büntudatod. Ha érted, mire gondolok. Az ember szeretne beszélni valamiről, és képtelen kimondani. Pedig ha kimondaná, megkönnyebbülne.

KARDOS Értem én, nem kérdés. Értem, már pusztán azért is, mert ez csupa közhely. Már ne haragudj meg érte.

GAJDOS Marhaság. Illetve csak félig. Minden dráma közhelyekből áll. Szóval, ebben semmi gáz önmagában. Volt egy nagy jelenet a második felvonásban. Amikor nézik a gyerek bizonyítványát. Sajnálom eldobni. Talán megkaptam volna a Katona József-koszorút.

KARDOS Van valakid abban a kuratóriumban?

GAJDOS A Hajagos. Asszem, a Hajagos benne van a kuratóriumban. Nem, tudom biztosan. Még sosem írtam darabot, ergo köptem a drámai kuratóriumokra.

KARDOS Ne sajnáltsd magad. Túl jól áll neked.

GAJDOS Bocsanatot kérek a Bartostól. Itt és most. Itt előtted. Meg az Éva előtt.

KARDOS Ne. Szerintem most már hagyd a fenébe. Hagyd elaludni az egészet. Ha már a Bartos sem szólt.

GAJDOS Nem, ez nem maradhat szó nélkül. Negyvenéves barátság, mégis.

KARDOS Éppen azért.

Második jelenet

Belép Szüdia (Éva) és Bartos, utóbbi a kurátori zakója nélkül

SZÜDIA (ÉVA) *Második jelenet! Bartos feltűnően laza. A kezét dörzsöli.*

BARTOS Ez a Kata! Ha nem lenne, ki kellene találni! Teljesen padlón van. Na, mindegy. Hegyibe, urak! Gyerünk, nézzük, miből élünk! Szegény anyám már biztos ideges.

KARDOS Hogy van?

BARTOS Hát ahogy egy kilencvenkét éves lehet. A múlt héten volt két rohama. Szinte teljesen magatehetetlen. És egész nap imádkozik, már amennyire erre képes, pláne betartani ezeket a nyakatekert zsidó előírásokat.

GAJDOS Haladjunk.

KARDOS Nem könnyű.

BARTOS Nem. De hát ez van. Rádásul ez amolyan későn jött vallásosság. '89 előtt eszébe se jutott volna. Aztán egyszer csak látott valamit a tévében.

GAJDOS Persze, '89 előtt nem voltak zsidók. Azt később találták fel újra.

KARDOS Haladjunk, jó?

BARTOS Jogos. Mit is lehetne mondani erről. Veszem a zakót! *(Felveszi, leül, aztán nagy lendülettel)* Nos hát. *(Belelapoz a papírjaiba)* A prózai díjra én változatlanul Tardost javaslom. A *Látomások keresztútján* óta hatalmas a fejlődés, amit produkált. Egyszerűen a posztmodern gyanút keveri a modernségtradicionalizmus legdelikátabb megoldásaival, nagyon finoman, tévedhetetlen arányérzékkel, és *en plus...*

GAJDOS Ez már a laudáció? Úgy nagy vonalakban?

KARDOS A Tardos, nem rossz, persze. Nem. Nem rossz a Tardos. Sőt. Bár engem kicsit zavar ez a népies avantgárd. Amolyan elparasztosodott Proust. Az eltűnt szütyő nyomában, értitek...

Röhögés

Na de mielőtt elsietnénk a döntést, azért lenne egy parasztosan magyar kérdésem. Így szól: És a Gajdos elftárs már falhoz vert lófasz? Vagy?

BARTOS De hát magára azért csak nem szavazhat a Gajdos? Vagy? Már itt tartunk? Vagy kimegy a szobából a szavazáskor? Vagy bekötjük a szemét, mint az úttörőtáborban bújócskázáskor? Mi?!

KARDOS Nem, persze, itt még nem tartunk, de az utolsó regénye azért mutatott olyan kvalitásokat, hogy meg...

SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos kezd nagyon berúgni.*

GAJDOS *(vadul)* Nem! Nem tartunk itt!!! Itt még nem tartunk!!! Ez még viccnek is rossz. Rohadt vagyok, de nem ennyire. És a regényem semmilyen kvalitásokat nem mutatott! Te is tudod! Már a címe is: *Szépirodalmi levelezések*. Jézus fasza, de faszt vagyok! Benyaltam a posztmodern diskurzusnak, a nyelvi megelőzőtségeknek, vagy hogy a picsába mondják manapság! Én, az alapvetően realista. Nyaltam egy saftosat! Félrenyaltam, és aztán meg jól félrenyeltem.

Röhögnek

KARDOS Na, azért voltak benne jó részek. És különben is: manapság mindenki szart ír. Többször megbeszéltük.

GAJDOS Coki! Ez faszság. Önigazolás a köbön. De látom, ma rám akarsz mászni... Most büntetsz. Ki akarsz készíteni, látom. Szórakozol, persze az ifjúság diadalmas izmaival, vagyis úgyszólván gigászi izomzatával szórakozol az irodalmi hullám fölött. Vagyis a dögöm fölött, na. Meg fogok döglenni. Ha ugyan már nem vagyok most is halott.

SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos a tenyerébe önt egy kis ásványvizet, megmossa vele az arcát.*

GAJDOS Jó lenne kijózanodni. Valami nyomás van a hasamban. Izzadok. Csúszik a víz a hátamon.

BARTOS Nyugodj meg, az isten szent szerelmére! Ez téboly, amit művelsz.

GAJDOS Az. Téboly az őrültekházában. És ha már itt tartunk, szeretnék tőled ünnepélyesen bocsánatot kérni, Bartos.

BARTOS Menj a búsba. Jobb lenne erről nem beszélni.

GAJDOS De, de! Bünt követtem el ellened... Kivágom a szemétbe a darabot, itt most előttem kitörlöm az egész fájl, gyere, picinyem, megmutatom, te tiszta fajú zsidó gyerek...

SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos odamegy a számítógéphez, megpróbálja magával rángatni Bartost, aki ellenáll.*

KARDOS Komédiás!

SZÜDIA (ÉVA) *Kardos feláll, odamegy az ablakhoz. Hosszan bámul kifelé.*

KARDOS Ezt nézzétek meg!

BARTOS Már láttuk tavaly is. Seggbe bassza?

KARDOS Nem kérdés.

GAJDOS Most már ez is gond? Hogy két hét ihletett viharzásának munkáját egyetlen pillanat alatt megsemmisítem? Mintegy feláldozom a barátság oltárán?

BARTOS Fölösleges. Ez már semmin sem segítene.

GAJDOS Nem, nem. Ahogy az előbb, vagyis tavaly a Kardossal beszélgettem, megvillant előttem egy másik dráma lehetősége. Valamit valamiért, valami ilyesmit mondott a Kardos. De nem ez lenne a címe, hanem ez: *Valami valamiért.*

KARDOS *(már eljött az ablaktól)* Nem értem. Én egy szóval sem mondtam ilyet.

GAJDOS Szóval kiforgatná a mondást, nem „valamit valamiért”, hanem „valami valamiért”.

KARDOS És?

GAJDOS Nem tudom, még homályos az egész, de egy besúgóról szólna. Egy besúgó, aki soha nem bukott le.

BARTOS Passzé. Manapság Dunát lehet rekeszteni a besúgókkal.

KARDOS Túrót. Éppenséggel mindegyik megúsza. Majdnem mindegyik.

BARTOS A Tar Sanyi meg megszívta.

GAJDOS De nem! Vagyis igen! Olyanról beszélek, aki nem bukott le. És itt él köztünk, és senki nem tudja, hogy besúgta a barátait, és a többi. Értitek?

BARTOS És? Ez új? Hány ilyen van, aki nem bukott le?

GAJDOS Gőzöm sincs. De engem ez az egy érdekel. És most gyötri a büntudat. De nem mer szólni, csak folyton célozgat.

KARDOS Most célozgatasz?

GAJDOS Valami kikíváncozik belőle, de nem meri elmondani. Pedig talán neki is könnyebb lenne. Mert úgy szeretne élni, ahogy él! De nem megy neki. Értitek? Valami valamiért!

BARTOS Nem tudom. Nekem valahogy nem tetszik ez a téma. Nagyon forró valahogy. Szóval felőlem megírhatod az eredetét is. A gyerekhalállal.

SZÜDIA (ÉVA) *Kardos eljön az ablaktól.*

KARDOS Bartos, te most eszednél vagy? Kezdelek nem érteni.

GAJDOS Te ebbe ne szólj bele, jó? Ez a mi meccsünk. *(Bartoshoz)* Gondolod, hogy térjek vissza az eredeti tervemhez? Hát persze végül is át lehetne fazonírozni a cselekményt... Mondasz valamit.

BARTOS Nem mondok semmit. Csinálj, amit akarsz. Csak annyit mondok, hogy nekem ez a besúgó-darab nagyon gyanús. Óva intelek tőle. Mindenki azt fogja gondolni, hogy voltaképpen rólad van szó.

KARDOS Miért, nem róla?

BARTOS Te vagy a besúgó, ezt akarod valahogy elmondani. Ezt fogják hinni.

GAJDOS Ugyan már.
BARTOS Jó, én tudom az igazságot. De az emberek kilencven százalékának fogalma sincs róla.
GAJDOS Pedig nagyon kíváncsok belőlem. De mondasz valamit. Talán nem meredek. A túró tudja. Határozottan mondasz valamit. Mert, mondjuk, igazad van, hát a kis Szabolcsot már nem lehet feltámasztani...
BARTOS Ádám.
GAJDOS Mi van?
BARTOS Ádám. Ádám volt a kisfiam neve. Nem Szabolcs.
GAJDOS Ádám. Úristen. Ádám.
BARTOS Te körülmetéletlen szívű idióta. Szabolcs!?! Egy zsidó gyereknek!?!
GAJDOS Mondjuk, a feleséged nem volt zsidó.
BARTOS Nem. Nem volt zsidó. De akkor senki sem volt zsidó, még az sem, aki zsidó volt. Én sem. Anyám sem. '89 előtt itt nem voltak zsidók. Csak a rendszerváltás után fedezték fel a zsidókat. És milyen sikeresen. Már nem merek kalapban kimenni az utcára.
KARDOS Engem meg a buzifelvonuláson dobáltak meg. A tojáshuszárok.
GAJDOS Buzi... Ez rémes szó. Ijesztő. Ne mondj ilyet. Mondd, hogy melegfelvonulás. Vagy mit tudom én.
KARDOS Nem mondom! Hányok ettől az álszeméremtől!
SZÜDIA (ÉVA) *Kardos üvölt.*
KARDOS Nem vagyok meleg! Buzi vagyok, basszus! Buzil! Vágod? Vagy legfeljebb homokos! Homoszexuális. Nem meleg! Micsoda egy tetű szó! Tökön kéne rúgni, aki ezt kitalálta!
SZÜDIA (ÉVA) *Kardos majdnem elbőgi magát. Bartos vigasztalja.*
BARTOS Jól van, öreg. Semmi baj, Rendben, buzi vagy, nem meleg. De jót tesz, ha bőgsz egyet. Sírjál csak. Bőgd ki magad, üvölsél. Én is így bőgtem a temetésen. Meg üvöltöttem. Meg utána is, napokig. Nem mertem becsukni a szemem. Képtelen voltam egy percre is aludni. Mert ha becsuktam a szemem, csak azt láttam mindig, a véresen szétkenődött kis testét a balatoni országúton, az aszfalton. Soha nem bocsátom meg magamnak, hogy akkor nem vettem be a mérget. Egy orvos haveromtól szereztem, te ismerted, Gajdos. Egy kis tableta, és anynyi. Napokon át, heteken át nézegettem. Kis fehér tablettácska volt, olyan kedvesnek, halk szavúnak képzelte az ember. Ártatlannak, bár azért egy kicsit szeszélyesnek. Kamarazenés tableta. Aztán lementem Szigligetre, na, gondoltam, ott akkor most megteszem. Be az ágyba, egy pohár víz, egy slukk, és vége. Öt napig szegeztem vele. De aztán persze mégsem. Soha nem bocsátom meg magamnak. Gyáva voltam. Gyáva vagyok.
KARDOS Azért ez vitakérdés.
GAJDOS Szerintem is. Mi az, hogy gyávaság. Azért ez nem olyan egyszerű. Néha az élethez kell gyávaság. Vagy bátorság, mittudomén. Olyan erősen irodalmi szagú lett volna. Szigligeten, na hallod! Rádásul ahová olyan szép emlékek kötnek! Emlékszel még az öreg írónőre? Akinek szerénádót adtunk?
BARTOS Életem egyik legszebb emléke.
GAJDOS Ezt kár lett volna tönkretenni.
BARTOS Pontosan. Stílustalan lett volna, öntetszelgő, ha itt történik. Ezzel áltattam magam. Meg hát ott a gyönyörű lombok alatt, képtelenségnek tűnt az egész. Mire visszajöttem Pestre, a feleségem már elköltözött. Szerintem nem tudta lenyelni, hogy életben maradtam. Valami büntetést akart Ádám haláláért, de nem kapott. Emberáldozatot akart. De én nem adtam meg neki.
GAJDOS Jól döntöttél, Bartos Bartosovics.
BARTOS Élni akartam. Talán tényleg csak ennyi az egész. És szeretem az életet, ezt be kell vallani. Szerettem akkor

is és most is. Mindennek ellenére szeretem. Sok mocskot végigcsináltam ebben a kurva országban, sok rettenetes életet láttam, aljasságok garmadáját, árulást, bűnt, gátlástalan hatalomvágyat, féktelen önzést, politikai szadistákat és perverzeket, mindent. Ezek állatok. És mégsem tudok elszakadni ettől a nyomorult vergődéstől.
KARDOS Elviselhetetlen, ami itt van. Ez a rohadtt, velejeig megalázó ország. Állatok, tényleg. Ezek az újraébredt náccik, nyilasok, ezek az itt ragadt komcsik, titkosszolgák, besúgók és árulók. Ez a totálisan reménytelen banda. El kellene menni a francba.
BARTOS Na ja. De nincs hova. Asszed, én nem akartam disszidálni? Akkor még így hívtuk.
GAJDOS Nem kérdés. Akkor minden beszélgetés erről szólt. Menjek vagy ne. A Bartos ment.
KARDOS MI van? Akkor mi a túró keresel most itt?
BARTOS Baromi egyszerű. Mert visszajöttem. Rádásul a németekhez mentem. Én barom. De hát egy zsidó mindig németül tud a legjobban. *(Röhög)* De visszajöttem. Hiányzott az egész. A közeg.
GAJDOS Persze, a Zárt osztály.
KARDOS De azért anyádat sem hagyhattad itt.
BARTOS Marhaság. Akkor még egészséges volt. És a gyerekek már halott.
GAJDOS Ádám.
BARTOS Nem ez volt a lényeg.
GAJDOS Jól döntöttél, Bartos Bartosovics. Valami valamiért.
KARDOS Én meg nem kaptam meg a lehetőséget, hogy döntsek. Engem buzinak raktak ide az istenek. Bosszúból. Mert nekem nem lehet gyerekem.
BARTOS Legalább nem lesz, aki meghaljon.
GAJDOS Az enyém meg nem is tud magyarul. A Saci kint szülte meg. Szerinte nem is tőlem van. Ezt állítja. De rohadjak meg, ha nem hazudik. Van egy legalább harmincéves fiam, és azt sem tudom, az enyém-e.
BARTOS Nekem bevallotta, hogy a tied.
GAJDOS Sokra megyek vele. És még az is lehet, hogy van egy titkos testvére valahol az újraegyesült Németországban.
KARDOS Jelentős állat vagy te azért, öreg.
GAJDOS Jól van, na. Ne vészmadárkodj. Csak vigasztalni akarom, azért hülyéskedem. Vágod? Szóval, sose bánd, Kardos elftárs.
KARDOS Ne erőltesd. Erről úgysem fogsz meggyőzni. Két szerencsétlen történet nem érv egy lehetőség ellen.
GAJDOS Oké, aláírom. De hát azért... Szóval, azt hallottam... Nem olyan reménytelen a helyzeted, na.
KARDOS Mi van már megint?
GAJDOS Hát, hogy te mással is próbálkoztál. Na. Érted...
KARDOS Öregségedre álszent lettél, vagy mi a szar? Hipokrita? Asszed, nem hallottam, hogy a Zárt osztályon mit mesélnek rólam? Hogy amolyan kétszikű vagyok? Duplaszuka? Hülyének nézel?
BARTOS Hát persze. Előbb-utóbb mindent visszamondanak.
KARDOS Speciel még igazuk is volt. Tényleg próbálkoztam nőekkel. Akartam egy gyereket. Nagyon akartam. Most is akarok. Családot akartam, valami folytatást. Gondoltam, megpróbálom. De hát nem ment. Nem megy. Nekem egy nő kábé annyira vonzó, mint nektek egy férfi.
GAJDOS És... szóval, hát ott voltatok a nővel, és... semmi? *(Mutatja)*
KARDOS Nem is egy nővel. Öttel, mittudomén. Semmi. Persze. Feküdtünk az ágyban és semmi. Nem részletezem. Semmi. Nem kérdés. Nekem nem lehet gyerekem. Ezt ismételtettem állandóan, ez dübörgött a fejemben, ez a mondat, és ez dübörög most is. Bárhol vagyok, ez dübörög, ez megy a villamoson, a vonaton, ágyban, asz-

talnál. Ez zakatol. Monoton, konokon. Nem lesz gyereked, nem lesz gyereked. Írtam is erről.

BARTOS Nincs nálad véletlenül?

SZÚDIA (ÉVA) *Kardos elneveti magát.*

KARDOS De, véletlenül nálam van. Hiú vagyok, na. Elismerem. (A zsebéből kéziratot vesz elő) Szóval ez még csak vázlat, csak csírák, úgy vegyétek, semmi kész vagy végleges. Címe még nincs.

GAJDOS Olvasd már, basszus!

KARDOS *(olvas)*

*Valami útra válik belőlem is,
olykor csak hetente, de néha naponta,
tör előre, keresi célját,
de nem érhet révbé soha.
Így lesz a becéző tenyérből
rossz, goromba, mostoha.
Nekem nem lehet gyermekem,
bennem nem folytatódik
sem Család, sem Ész.
Nem lesz törzs a gyökérből,
magomnyi részből büszke egész.
Bűnömért így büntettek
a bosszúálló istenek,
nekem nem lehet gyerekem,
így bosszúálló lettem magam is,
és az istenek bosszúja ellen
fölnevelem,
felnöltre táplálom
kisdéd gyűlöletem.*

(Abbahagyja az olvasást) Szóval, valami ilyesmi. Messze kidolgozatlan. Egyelőre semmi az egész, de értitek, mit akarok ezzel.

GAJDOS Szép. Ez elég szép, öreg. Megható, na.

KARDOS Nem, ez még csak csíra, mondom. Lára-csíra. Még sokat kell dolgozni rajta.

BARTOS A bosszú gondolatát értem. Valószínűleg értem. A gyűlöletet. De még elég vázlatos, tényleg. De ebből lehet valami. Csak ne legyen nagyon önsajnáló. Arra azért vigyázz.

KARDOS Persze, majd megpróbálok egy kicsit kegyetlenebbre venni. Szikárabbra.

GAJDOS Ez kell. Nem vitakérdés.

KARDOS Nem csak udvariaskodtok? Tényleg tetszik?

GAJDOS Persze. Marhára! És rímes! Visszatértél tényleg a rímhez. Megáll az agyam.

KARDOS Forma nélkül nem megy. Ezen gondolkoztam a temetésen is. Kell a zárt forma. Elég szar rímek, bevallom, de szándékosan egyszerűek és keresetlenek. Nem akartam a virtuóz forma csalásával elcsalni a gondolati keménységet. Vagy elfedni. És úgy érzem, ha ezt nem írom meg, hazugság marad minden. Hazug minden, minden lap, amit eddig teleírtam, nem ér semmit az egész eddigi úgynevezett munkásságom. De talán ez se más, mint öncsalás.

BARTOS Hát, nem irigyellek, te okos tojás. Nagyon magányos ez a Kardos gyerek, nemde, Gajdos elftárs?

GAJDOS Magány... hát annál semmi sem rombolóbb. Belefutsz, és a végén már élvezed. És aztán már bele is fulladsz, észre sem vetted.

KARDOS Igen, mindig és mindenütt egyedül vagyok. Voltak persze nekem is szerelmeim, tudom, kínos nektek ezt hallani, de hát nálunk is ugyanúgy megy. És ráadásul nekem tényleg nincs senkim. Amikor a szüeim megtudták, hogy buzi vagyok, hát gondolhatjátok. Még az egyetemen történt. Aztán el kellett jönnöm otthonról. Az öcsémről eltiltottak, hogy nehogyan véletlenül megrontsam, ez volt a szöveg. Egy ideig találkoztunk, titokban. De aztán megnősült, elmaradt. Totál magányos vagyok.

Ülök a lakásban, próbálok írni, fordítok, kritikát írok, tanulok, a munkába öltöm magam – semmi. Zenét hallgatom, nem megy az sem. Aztán le az utcára, kódorgás összevissza, néhány sikertelen telefon, semmi. A végén megvirradok egy buzibárban. Csak ti maradtatok nekem.

BARTOS Hát ez elég kellemetlen.

GAJDOS Egyébként... Miért is? Végül is a barátság erősebb mindennél, nem? Nem hagyom, hogy fölزابáljon a kétségbeesés. Szóval, erre igyunk, na! Micsoda ülés! Ilyen se volt már évek óta! Ma minden összejön! Óriási!

Isznak, koccintás stb. Éva, aki megint olvas, most élesen felkacag

Kezdem jól érezni magam. A francba ezzel a kurva absztinenciával! Úgyis megdöglünk. Ez a vége minden a dalnak. Minek hagytam ki tíz évet!

Hirtelen motorzajdübörgés, mely egyre közelebről hallatszik, és aztán szinte elnyom mindent. Mindenki az ablakhoz megy

KARDOS Mi a túró ez?

GAJDOS A motorosok. Megint vonulnak. Rémes.

BARTOS Látjátok.

Lassan elül a zaj

GAJDOS Na, régen ilyen azért nem volt.

BARTOS Visszasírod?

GAJDOS Nem, nem erről van szó. De hát tudod, mindennek van határa. Akkor ilyen elképzelhetetlen lett volna.

KARDOS Meg én is. Már régen kinyírtak volna.

GAJDOS Ha nem vigyázol, ezek is kinyírnak. Én még valahogy megúszhatom. De ti...

KARDOS Te olyan megúszós vagy. Túlélő.

GAJDOS Ilyen a természetem. Meg én már nem kellek senkinek. Még kinyírni se akarnak. Vicc.

BARTOS Jó. Jó. Ezt is ki kell bírni. Na, de most már munkára, urak. Tényleg. Anyám megőrül otthon, és az ápolónő is le akar feküdni.

KARDOS Veled?

BARTOS Barom.

GAJDOS Egyébként... Szóval, most jól vagyok, imádlak titeket, élvezem a társaságotokat, még a sok froclizást is.

BARTOS Mi is élvezzük.

GAJDOS És a Kardos verse... Tényleg hihetetlen! Még csak vázlat, de már értem, értem a bánatodat, öcsém. De amúgy meg kurva szarul vagyok. Nem is vagyok már mai gyerek, ez is tény. Rettenetes halálfélelmem van, de tényleg. Ne tudjátok meg. Egyedül, ebben a temetőnyi nagy lakásban, elég nyomasztó. Járkálok egész nap, egyik szobából a másikba, és képtelen vagyok megtalálni, hogy minek is járkálok voltaképpen. Lefekszem délután, hogy menjen az idő. De persze nem megy. Valahogy eltelik a nap, de nem kérdés, hogy értelmetlenül. Belenézek a szekrényekbe, kinyitok pár fiókot, megtalálok pár régi ruhát, papírt, fényképet. És semmi. Írni próbálok, nem megy, minden szó hülyeségnek tűnik. Csinálok egy kávét – baromság. Csinálok egy teát – még viccesebb. Azután lerohanok a piacra, vásárolok, válogattott finomságokat, elhatározom, főzök valami bonyolultat. De aztán rám rohad az egész. Vagy mégis megfőzöm, szépen megterítek az anyámtól rám maradt készlettel, de amikor itt ülök az asztalnál, és nézem a gőzölgő mesés ételt, képtelen vagyok lenyomni egy falatot is. Dührohamot kapok, és kivágom az egészszet a végébe. A múltkor meg levittem az isteni kaját a hajléktalanoknak itt a ház előtt. Hülyén hangzik, de tényleg levittem. Olvasni próbálok, marhaság; már a legegyszerűbb mon-

datok is falsul hatnak. És aztán este megjön a pokoli szorongás. Tízíg még elvergődöm valahogy, benézek még pár szekrénybe, kinyitok megint három öreg fiókot, de fél tizenegykor már azt gondolom, aludni kell, hátha hoz az valami könnyülést. Még rosszabb lesz, naná. Minden este, amikor lefekszem, azzal csukom be a szemem, hogy másnap már holtan ébredek. Aztán persze nem tudok elaludni, vergődöm az agyonizzadt lepedő fölött.

BARTOS Ismerem.

GAJDOS De te legalább nem laksz egyedül. Ott van anyád, meg ott az ápolónő. De ha én éjjel kapok egy szívrohamot, akkor úgy kell majd a dögömrre rátörni az ajtót. Állandóan ez jár a fejemben.

KARDOS Hát adjál nekünk egy tartalék kulcsot. Ez végül is megoldható.

BARTOS Nem kérdés. Adj egy kulcsot, mielőtt beadod a kulcsot.

GAJDOS Na, abból nem esztek! Még csak az kéne. Hogy éppen ti találjatok meg... A barátaim, amint itt fekszem a szőnyegen, kigúvadt szemmel. Túrót a fületekbe!

BARTOS Végül is mi az ördögöt akarsz? Csak sajnáltatod magad?

GAJDOS Nem, ne haragudj, de nem erről van szó. De tényleg nagyon nyomasztó érzés. Fekszem az ágyban, hallgatom az éjszaka neszezését, hallgatom a szívemet, szakad rólam a víz, és egyfolytában arra gondolok, hogy mindjárt meghalok. Vagy még feltápáskodom, de aztán elzuhanok az előszobában vagy a fürdőszobában. És reggel vagy délután rám kell törni az ajtót. És akkor aztán mindenki szabadon turkálhat majd a papírjaimban. Még a végén kiderülne valami... Írtam is erről. Még csak vázlat, szóval amolyan csíra, de szerintem van benne valami.

KARDOS Olvasd fel!

BARTOS Persze. Nem vitakérdés.

SZÜDIA (ÉVA) *Gajdos odamegy a számítógéphez, leül.*

GAJDOS Tényleg érdekel? Még csak éppen az eleje van meg. Szóval a lényeg az, hogy a dolog a halott szemszögéből van megírva. Értitek?

KARDOS Van címe?

GAJDOS Van. Még csak első cím, de nem tűnik rossznak.

Legsajnálatosabb eseményem. Ez a címe. Pillanatnyilag.

KARDOS Nem is rossz. Van benne valami önirónia.

GAJDOS Na, itt van. De ne úgy vegyétek, hogy...

BARTOS Olvasd már, a jó életbe!

GAJDOS *(olvás)* Amikor rám törték az ajtót, már lassan egy napja halott voltam. Egy hajnali infarktustól sújtva, ott feküdtem félmeztelenül az előszobában, közvetlenül a fürdőszoba előtt, ahonnan háromnegyed négykor egy rosszul sikerült székelés után éppen kijöttem, de a hálószobáig már nem jutottam vissza, valami számomra és talán mindenki számára felfoghatatlan erő fölemelt és leterített. Ott feküdtem a hátamon, kifordult tagokkal, és fennakadt szemmel percek óta hallgattam, ahogy elébb tanácstalanul töprengenek, aztán rendőrt hívnak, aztán szöszmötölnek a záron, később előkerül egy elektromos fűró, és belemélyedve a betörés ellen mindeddig oly remekül védő rácsba, fülsértően felvisít. Megsajnáltam kissé ezt az érdeemben tüsténkedő, türelmetlen bagázst, de hát nem tehettem értük semmit, nem segíthettem sem rajtuk, sem magamon, legkevésbé magamon segíthettem, hiszen mint mondtam, holtan feküdtem az előszobában, félmeztelenül, térdemre csúszott pizsamagatyában, és elképzeltem, hogy a kétségbeesés és a csodálkozás, no meg természetesen az undor felkiáltásával fogadják a látványt, ha majd sikerül végre rám törniük az ajtót. Ismétlem, megsajnáltam őket, de mi tagadás, egy kissé magamat is, hiszen a betörésbiztos ajtó mögött most én voltam a zsákmány,

igaz, olyan préda, mely voltaképpen senkinek sem kellett, melyre senkinek sem volt valóban szüksége, és amelyhez most ingyen jutott hozzá, noha semmit sem kezdetett vele, legföljebb kihajíthatta a szemétre. Vagyis visszalökhette oda, ahonnan vétetett.

Persze a közös képviselő volt az, akit a lakásomba behatolóknak közül először megpillantottam. Bőrkabátos alak, régi szimatmajszter persze, sündörgő véglény...

És így tovább stb. Nem folytatom. Szóval így kezdődik.

BARTOS Hm.

KARDOS Te, öregfiú, ez nem rossz. Esküszöm, ez marha jól indul.

BARTOS Igen. Kezd visszatérni az öniróniád. Realizmus, de eléggé elemelve. Kicsit lábujjhegyen.

KARDOS Tíz centire a talaj fölött. Jó a ritmusa.

GAJDOS Tényleg tetszik? Nem csak udvariaskodtok?

BARTOS Nem. Jók az ismétlések, a ritmus. Igaza van a Kardosnak. És persze jó lesz a közös képviselő, érzem. Én is láttam egypárszor itt a házban.

KARDOS Egy világokon átívelő féreg, nem vitakérdés.

BARTOS És szerintem ebben a formában akár az önéletrajzodat is megírhatod.

GAJDOS Mondasz valamit. Ugye, a halott átéli addigi egész életét.

KARDOS Nem is rossz.

GAJDOS Tényleg nem. És végre elmondhatom azt is, amihez eddig nem volt bátorságom. Na ja. De persze ez csak vázlat egyelőre. De asszem, tényleg elkaptam a hangot. A hangütést, na.

Ebben a pillanatban csöngetnek

Ki az isten ez már megint?

KARDOS Ez tényleg furá.

BARTOS Kit érdekel? Engem most a Gajdos novellája érdekel. A halott felül és enni kér. Minden meg van bocsátva. Na, erre most megérdemelsz még egy csészécskével. *(Tölt neki, isznak)* Csak legyen erőd végigírni.

KARDOS Ezt kívánom én is! Csatlakozom.

GAJDOS Micsoda ülés! Hát ilyen évek óta nem volt! Fiúk, tényleg fényes ez az este! Annyira szeretlek titeket! Fesztívál van a lelkemben!

Ebben a pillanatban megint csöngetnek, sőt, valaki mintha ráfeküdt volna a csengőre

GAJDOS, BARTOS, KARDOS *(egyszerre üvölt fel)* A piczába!

Függöny, sötét. Zene: Rameau: Danse des Sauvages a Les Indes galantes című operából, a lemezen 15. szám az 1:52-től a végéig

UTÓJÁTÉK

Ez a rész, ha egy mód van rá, szünet nélkül játszandó a második felvonás után. A színpad, a berendezés változatlan. Kardos, Bartos ugyanabban a ruhában, mint az első két felvonásban, utóbbi a híres kurátori zakójában. Csak lassan derül majd ki a nézőnek, hogy közben eltelt egy év. Vagy – magasabb értelemben? – több.

Ez a rész ugyancsak némajátékkal kezdődik, hasonló felfogásban, mint az első felvonás. Most a zene szintén Jean-Philippe Rameau: Scène funebre a Castor et Pollux című operából. Most Szüdia alakja Kata lesz, de ez amúgy is kiderül a továbbiakból

Első jelenet

Berendezés mint az első felvonásban. Minimális változások jelezhetik, hogy egy év telt el, de azért jobb, ha a néző erre csak később jön rá. Alapjaiban persze semmi sem változott, csak talán annyi, hogy Gajdos ezúttal a számítógépe előtt ül, előtte vodkásüveg, Kardos, most már nem gyászruhában persze, falatozik a régebbihez hasonlóan megrakott asztalnál, Bartos az ablaknál áll és bámul kifelé, Szűdia, aki most Kata, ugyanolyan öltözetlenül lakkozza a körmét egy oldalsó fotelben

BARTOS (az ablaknál áll, nagyon bámul kifelé) Finom ez a lazacos.

KARDOS Na ja. Nyalj bele a humuszba is. A Kata csinálta az egészset.

BARTOS Prima. Tud a nő, nem vitakérdés.

KARDOS Tisztára a naturalizmus diadala.

Esznek, csend

SZÜDIA (KATA) *Gajdos, aki már nem teljesen józan, most föláll a géptől, és odaül a többiekhez.*

GAJDOS Nos, tisztelt uraim, voltaképpen azért kérttem ide a lakásomra önöket ezen a mesésép őszi estén, amelyet csakis...

KARDOS Ne kezdjük előlről, jó? Gozzi sztornó. Krúdy sztornó, *mon vieux*.

BARTOS Nem kérdés.

GAJDOS Nem kérdés Kardos Kardosovics, úgyhogy ne is tedd fel. De ami a lényeg, hogy ki kell köszörülnünk a csorbát, mégpedig azt, amely Zsészabó ügyében esett rajtunk.

KARDOS Nem képzavar ez?

BARTOS Nekem gyanús. Noha te rajongsz a képzavarkért, mint tavaly már megjegyezted.

GAJDOS A jó élet tudja. Végül is egy kuratóriumon eshet csorba, nem?

KARDOS Nem a becsületén? A kuratórium becsületén esett csorba. Én így mondanám.

GAJDOS Basszusklarinetto. Lehet, hogy mondasz valamit.

BARTOS Ne csináljunk ebből ekkora gezereszt. Végül is ez belső ügy. Csak páran tudnak róla.

KARDOS Hát azért ez nem olyan biztos. Tegnap összefutottam a Tardossal a Zárt osztályon...

Ebben a pillanatban csöngetnek

GAJDOS Ki a franc? Nem várok senkit.

BARTOS Talán a Hajagos?

KARDOS Az létezhetsen.

GAJDOS Miért lenne?

KARDOS Mert tavaly meghalt. Nem sokkal az ülés után. Te írtad az egyik nekrológot.

BARTOS Mondasz valamit.

Megint csöngetnek

GAJDOS A francba! Kata, kinyitnád végre az ajtót?

Kata elindul kifelé. Gajdos rágyújt egy szivarra

KARDOS Kicsit alább vehetné a tempót, nem gondolod? Nem elég, hogy megint vedelsz.

GAJDOS Közöd?

BARTOS Hát őrzője vagy te az atyádfiának? Mindenki úgy bassza telibe az életét, ahogy akarja.

KARDOS Te meg kezdesz rondán beszélni. Régebben azért vigyáztál a szádra. Latin idézetek szökkentek ki fogad kerítésén, *mon vieux*.

BARTOS Hagyd már ezt a kurva monvijózt! Amióta a Szabados elkezdte a Zárt osztályon, mindenki ezzel jön. Téboylada.

GAJDOS Nekem már amúgy is végem. Meg fogok döglenni.

KARDOS Jójó, ne sajnáld már magad, az isten szent szerelmére! Ezt hallgatom évek óta... Ilyen nincs! Ez egy...

Megjelenik Kata, rámutat Gajdosra

SZÜDIA (KATA) Te következel.

GAJDOS Mi a bánat?

KATA Az Éva.

MIND EGYSZERRE AZ ÉVA?? Nem mondom.

KATA Nem én mondom. Az Éva. Azt mondja, nem jön be, menjen ki a Gajdos.

KARDOS Hát ez létezhetsen.

GAJDOS Micsoda szédült tyúk!

Felugrik és kirohan, Kata utána

Második jelenet

KARDOS Te érted ezt?

BARTOS Nem is akarom. A flódnija extraklassz. Persze azért nem ártana, ha haladnánk. Anyám vár.

KARDOS A Gajdoson múlik.

BARTOS Kicsit le van lassulva ma. Belebújt a levesébe.

KARDOS Már nem a régi. Az a tavalyi berúgás...

BARTOS Na, hallod!

KARDOS Igen, akkor egy kicsit elszaladt vele a paci. A hátán a Gajdos cicával.

BARTOS Pedig nem egy zsokéalkat. Tíz év után. Ennyi kihagyás után nem lehet büntetlenül.

KARDOS Na ja. Végül is a Zsészabó kapta a díjat. Mert a Gajdosz báci, üvegrészegen, összekevert valamit. Össze-csúsztak a laudációk. Tényleg folt esett a kuratórium becsületén. Vagy csorba?

BARTOS Kibírod.

KARDOS Kibírjuk. Nincs sok okunk az ellenkezőjére.

BARTOS Arra viszont elég sok okunk van, hogy kibírjuk. Kéz kezét mos. Tavaly elosztuk, de most majd megkapja az Effkiss. Nem mindegy? Alapjaiban semmi sem változott.

KARDOS Aláírom. Voltaképpen neki is kell a pénz.

BARTOS Laudációval meg Dunát lehet rekeszteni. Még át se kellett írni. Minden mondat mindenkire igaz. Lófasz az egész.

KARDOS Jönnek, mennek a laudációk.

BARTOS Meg a nekrológok.

KARDOS Valamit valamiért. Ha másnak is juttatsz, neked is juthat.

BARTOS Nota bene nem is olyan rossz a Zsészabó. Belefér. Sőt. Olyan mindegy.

KARDOS Meg fogsz döglenni.

BARTOS Tessék?

KARDOS Semmi, csak ez jutott most eszembe. Ahogy így elnézlek a Kata-féle szendvicsekkel a szádban. Meg hogy tavaly óta még egy évet romlottunk. Egyévnyi romlottság pluszban, pontosan ennyi rajtunk a felesleg.

BARTOS És te mindent kimondasz a társaságban, ami eszedbe jut? Ez nem költészet, *mon colonel*. Dizing-

válhatnál, nem? Némi tapintatra gondoltam, ha érted, mire gondolok.

KARDOS Hagyd már a francba, ezt a monkolonelezést! Amióta tavaly az Agyagos bedobta, mindenki ezzel jön a Zárt osztályon. Kimegy a gálám.

BARTOS Te is meg fogsz dögleni, kis gárdahadnagyom...

KARDOS Nekem szarabb. Én most élek először. De te már éltél egyszer. Neked ez már a második. Amolyan ajándék a rendszerváltás után. Most úgy élsz, ahogy élni szeretnél.

BARTOS Persze, mi, zsidók amolyan túlélőművészek vagyunk. Éhezőművészek, írta Kafka.

KARDOS Szükségből erényt. Bár így ránézésre azért nem mondanám. Már mint az éhezést. Hulla vagy. Jól táplált dög. Én meg rosszul táplált.

BARTOS A Kertésznek volt igaza. Lelépett a francba. Na ja, ő megethette.

KARDOS Tévedel, mon.... Jójójó, nem szóltam egy szót sem. A Kertész sem úgy született, hogy megethette. Hanem úgy csinálta, hogy megethesse. Úgy élt. Úgy élt, ahogy élt. Ő nem írt alá mindenféle vackokat.

BARTOS Mint a Gajdos. '68-ban. Akarod mondani.

KARDOS Te mondad.

BARTOS Mit tudsz te erről... Más idők voltak.

KARDOS Mindig más idők vannak. *Tempora mutantur.* Tőled tanultam.

BARTOS Mindig. Csak a kuratórium örök. Mindegy. A Kertész köp ránk. Most nincs egy zsidónk Budapesten. Egy éceszgéber.

KARDOS Csak hogy a Kertész köp az egészre, nemcsak a zsidókra. Meg nem is éceszgéber. Nem is zsidó. Magyar. Csak a vallásos zsidó a zsidó.

BARTOS Mondd ezt azoknak, akik a múltkor leköptek az utcán. Már nem merek kalapban kimenni. Noha ateista vagyok. Noha nem tudok héberül egy szót sem. Noha még a sábeszt sem tartom. Péntek estétől úgy körözök anyám körül, mint egy hülye sábeszgjő.

KARDOS Gondolom, neki nem nehéz tartani a sábeszt. Amúgy is magatehetetlen, nem?

BARTOS Geciskedel?!
KARDOS Én meg rántottát csinálhattam volna az arcomon a múltkori felvonulás után.

BARTOS Egy magyar író ne menjen felvonulni. És ne írjon alá semmit. Kivéve a műveit.

KARDOS Mondod te.

BARTOS Bizony. Mert én meg '77-ben írtam alá. Ráadásul ezeknek! Nem kellett volna. Mert aztán mi lett belőle. Ez a szar. Kései bölcsesség, elismerem. De jobb később, mint soha.

KARDOS Na ja. A magyar író és kritikus írja alá a műveit. Aztán menjen be a Zárt osztályra. Ha már itt tartunk, képzeld, a múltkor bejön az Éva, duma stb., ismered. És akkor, a harmadik vodka után, elkezd panaszkodni ez a nő, de csak úgy árad belőle.

BARTOS Veri?

KARDOS Naná. Meg iszik is. Ez a barom Szabados minden nővel ezt csinálja.

BARTOS Magára vessen. Már mint az Éva macska. Minek ment vissza hozzá.

KARDOS Hát nálad jobb dolga volt.

BARTOS Nem kérdés. De aztán nem jöttek ki anyámmal.

Harmadik jelenet

GAJDOS *(belép, ugyanabban a ruhában, mint az első felvonásban, vele jön Kata)* A picsába!
KARDOS Mi van??

GAJDOS Most telefonált az Agyagos, hogy levették a darabomat a jövő évről. Adjatok egy katonát!

Bartos tölt neki, Gajdos iszik

KARDOS Ne basszál be.

BARTOS Megbuktál, öreg bárdom.

GAJDOS Hogyne basznék be. Megbuktam, vágod? Na ja. Mint a cimbalmos malac.

BARTOS Ez egy új állatfajta? Benne van a nagy Brehmben?

GAJDOS Tizenkét előadás. A darabom, amit annyi örömmel írtam. Jaj! A *Valami valamiért*. Még csak nem is a szerencsétlen tizenhárom. Tizenkét előadás! Levették.

KARDOS Ha már ekkora disznód van, én úgy mondanám, hogy harcoltál, mint malac a jégen. Nézzél szembe magaddal. Mint a főhősöd, a besúgó-múltjával.

GAJDOS Én már, én már... Na, én már. Kibaszottul félek, urak. Pláne, hogy ma megint becsókoltam egy adagot. Mi lesz ennek a vége.

BARTOS Én szóltam, hogy vigyázz ezzel a besúgó-témával. Figyelmeztettelek. Jól mondja a Kardos: meg fogsz dögleni.

GAJDOS Hála istennek. Ezt már úgysem lehet kibírni. Egyetek. Mint tavaly. Nincsenek formák. Nem nézek szembe. Nézzenek ők szembe velem. Egy magyar író, teljesen lezüllötten.

BARTOS Baromság. Nem vagy te kivétel. Nézz rám: itt látható egy magyar kritikus, teljesen lezüllötten. Rajtunk már csak egy Isten segíthet. Vagy a Kardos.

GAJDOS Nem baj, megírom, pontosabban befejezem a *Legsajnálatosabb eseményemet*. Bosszút állok rajtuk.

BARTOS Ez a beszéd. Pofázz vissza a sírból is.

KARDOS Szidd le őket! Mássz a pofájukba!

SZÜDIA (KATA) *Bartos odamegy Gajdoshoz, átöleli, megcsókolja, vigasztalja, megpaskolja a vállát stb.*

BARTOS Persze, írd meg. Ez lesz a nagy visszatérésed. Minek neked a dráma. Te, aki született prózista vagy.

KARDOS Mindez szép és jó, de haladjunk, elég volt a sebek nyalogatásából. A Bartost várja az anyukája.

GAJDOS Na jó, akkor nézzük ezt az Effkiss-ügydarabot!

BARTOS Mit akart az Éva?

GAJDOS A szokásos darálás. Tele van vele a padlás.

BARTOS Szédült egy tyúk. Na jó. Akkor a Hajagos megkaphatja a drámai díjat, a Kátakács a lírát, az Effkiss a novellát...

KARDOS Nem. Az Effkiss a vers kategóriát kapja. Vagy nem?

GAJDOS Tavaly hogy is volt? Megint ugyanazok a nevek, megint ugyanaz a darálás. A jó életbe!

BARTOS A francba az egészszel. Én kiszállok.

GAJDOS Menet közben kiszállni nem lehet.

KARDOS Hülye vagy. Kell a pénz. Gondolj anyádra. Valamit valamiért.

BARTOS Nem. *Valami* valamiért. Ahogy a Gajdos-dráma címe mondja.

KARDOS Hülye szójáték, semmi más. Értelme: nullás liszt.

GAJDOS A *Valami valamiért!* Nullás liszt!? Jó, hogy most szólsz. Megbuktam, basszus, nem fogtad fel. Jézusom, életem első drámája. Tudjátok, mit jelent ez?

KARDOS Örülj neki. Legalább nem buksz meg többször. Jobb minél előbb túlesni rajta, nem?

BARTOS Mi már csak árnyékok vagyunk. Paródia. Ideje elhúzni a francba.

KARDOS Létezhetetlen.

GAJDOS Tényleg pokoli ez az egész. Basszus.

BARTOS Lassan már mindent gyűlölök. Az utcán öklen-dezem az emberektől, az arcoktól. Két lábon járó bél-rendszerek.

KARDOS És az vagy te is. Ez a legszörnyűbb. Hogy ezt tudod.
BARTOS Pontosan. Gyűlölöm őket, de ők is éppoly joggal gyűlölnék engem. Már emlékeim sincsenek. Mindent el-kürtünk.

GAJDOS Na, az emlékeket nem adom. Emlékszel az első közös nyarunkra Szigligeten?

BARTOS Szinte még gyerekek voltunk. Akkor jelentek meg az első dolgaid.

GAJDOS Nem kérdés. *A kétkezi majom.*

BARTOS Nekem meg az első esszéim. Állandóan könyvtárban ültem. Mennyit dolgoztunk, istenem.

KARDOS Ti már éltetek egyszer.

BARTOS Papagáj lettél?

GAJDOS Na, és képzeld, Kardos, olyannyira éltünk, hogy ez az örült Bartos Szigligeten kitalálta, hogy adjunk szerenádot az egyik öreg írónőnek, hogy a bánatban hívták?

BARTOS Hát lehet ezt elfelejteni? Karátsony Etelka.

GAJDOS Ez az! Téboly egy név. Grandiózus. Olyan úrinő volt, érted, Kardos? Úri írónő. Akkoriban már maga ez a név is fricskának számított. Na, mindegy, a Bartos kitalálta, hogy hívjunk a faluból egy cigánybandát, de semmi extra, egy hegedű, egy bőgő, és elénekeltük az öreg hölgy ablaka alatt azt, hogy: „Vágyom egy nőt után!” Képzelheted! De szinte üvöltöttünk!

BARTOS Vinnyogtunk, naná.

GAJDOS És aztán a Bartos egy hatalmas csokor virágot dobott be a nő ablakán. Nyár volt, tárva-nyitva minden. Az öreglány meg megjelent valami lila csipkés pongyolában az ablakban.

BARTOS A finom öreg kezével intett, és csak annyit suttogott le hozzánk: *Merci, mes enfants!* Köszönöm, gyerekek!

GAJDOS *Merci!* Mintegy odalehelte. Lesóhajtotta. Döbbenet volt.

KARDOS Elájulok. Szóval ez a legszebb emléketek.

BARTOS Az.

GAJDOS Valaki aztán rendőrt hívott, de hát szartunk bele. Ifjak voltunk. Fiatalság, bolondság.

BARTOS *Juventus ventus.*

GAJDOS Szép emlék. Rohadjak meg, ha nem életemben a legszebb...

BARTOS *Oui, mon vieux és mes amis.* A legszebb.

Hosszú csend

Negyedik jelenet

SZÜDIA (KATA) (*feláll, odalép a három férfihöz*) Ti következtek! Rajtatok a sor.

Most változik a világítás, különös fény árad valahonnan, ebben mondják el monológjaikat a szereplők, mindig az szólal meg, akire Szüdia rámutat

BARTOS

Elmegyek meghalni.

Zsidó voltam, de nem tartottam vallásomat, nem kellettünk egymásnak az Úrral, rossz zsidó voltam, és a Halál a legkeményebb zsidó, könyörtelen az üzletben, ezért most elmegyek, elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni.

Kritikus voltam egész életemben, könyveket olvastam, de a halál a legnagyobb bíráló, ítéletet mond rajtam is, levág és megítél,

ezért most elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni,

apa voltam, de már az nem vagyok, volt egy fiam, megölte valaki, ártatlan volt, de mégis megölte, a Halál mindenkinek tört vet, megelőzött a fiam, de utolérem még a keresztúton, ezért most elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni,

fiú vagyok, akit anya szült,

anya szült engem is,

de nem várom ki soromat,

előbb megyek, mint anyám,

mert a Halál már engem vett fiának,

ezért most elmegyek,

elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni.

Ember voltam,

ezért a Halál már megbír engem is,

törbe csal a keresztutakon,

és hálójából többé soha ki nem hömpölygetem magam,

ezért most megyek, elmegyek meghalni.

Az Halálnak kapuja megnyílt,

és általmegyek rajta.

Csak mint az árnyék,

csak mint a füst,

csak olyak vagyunk.

KARDOS

Elmegyek meghalni.

Mert a Halál, mint egy tör a madarat, megcsap és elkap engemet is.

Költő voltam,

de immáron a Halál költi verseimet,

ő szabja rímemet és a ritmusom,

ezért most elmegyek meghalni.

Ezért most megyek,

elmegyek meghalni.

Virág az ember.

Elmegyek meghalni.

Magom szakasztom most,

magom a Halál legelőjére vervén,

onnan szülöm meg,

a Halál fűvéről nevelem fel halálomat.

Elmegyek meghalni,

az egyebeket követvén, akik még énutánam is többen jönnek,

mert sem első, sem utolsó én nem vagyok a Halálban,

ezért hát elmegyek meghalni,

a halottak élére állok,

látván, hogy az Halál mindeneken uralkodik,

és igen sűrű és gyakori az ő hálója.

Elmegyek meghalni.

GAJDOS

Elmegyek meghalni,

mert a Halál az egyetlen bizonyosság,

és semmi sem biztosabb nála,

ezért most megyek, elmegyek meghalni.

Elmegyek meghalni,

író voltam,

de most már a Halálom írja regényemet,

ő szabja prózám és drámám a keresztutakon,

csapdába csalja összes mondatomat.

Elmegyek meghalni,

sok mindent elárultam,

de az Halál nem árult el engem,

ebként követ, hűségesen,
felbukkan ételemben, italomban,
belefekszik az ágyamba,
rám töri a zárt ajtót,
megágyaz tányéromban,
ezért most elmegek meghalni.
Elmegek meghalni.
Már éltem, és túléltem életem,
de még nem éltem és haltam meg halálom,
ezért most megélem és megszüülöm
és elmegek.
Elmegek meghalni.
Hamuvá leendő vagyok, miképpen születtem,
ezenképpen amint sorsomat megvégeztem.
Csak mint a mezei virágok,
csak mint a köd,
csak mint az árnyék,
csak mint a buborék,
csak olyak vagyunk.

Szüdia ekkor táncha szólítja Gajdos, lassan majd a többiek is csatlakoznak hozzá. Stilizált, nagyon lassú mozgás. Mintha lassított filmen. Zene: Musette a Les Fêtes d'Hébé című operából (12. szám a lemezen). Aztán hirtelen megszólal a Tambourin, és amikor már egyre vadabb és féktelenebb lesz a tánc, Szüdia egy hirtelen mozdulatára megszakad a zene, a színésznőnek kell eldöntenie, mikor történjék ez. A lényeg, hogy a néző számára világos legyen, hogy mintegy a nő „végzi ki” Gajdos. Ekkor Gajdos felkiált és összeesik. A fény visszavált a természetesre.

Kardos és Bartos a földön heverő Gajdos körül motoznak: „Mi van? Mi az isten? Mi történt?” Stb. Ezt a szöveget improvizálni kell – nem nagy feladat. Aztán megszólal egy mobiltelefon, eltart egy ideig, amíg rájönnek, hogy Gajdos zsebéből szól, és az is eltart egy ideig, amíg folyamatos basszamegezés közepette kikapcsolják. Eközben Kata a körmét lakkozza a fotelben.

Hosszú csend

KARDOS Ki a fasz?
BARTOS *(kezeiben Gajdos mobiljával, ránéz a készülékre)*
Nem fasz. Picsa. Az Éva.
KARDOS A picsába!

Kis csend. Nézik a földön fekvő Gajdos, aztán Bartos rádobja a testére a mobilt

Szerinted meghalt?
BARTOS Nem vitakérdés.
KARDOS A szíve.
BARTOS Én szóltam.
KARDOS Én is.
BARTOS Úgy szeretett volna élni, ahogy élt.
KARDOS Itt az eredménye.
BARTOS Ez létezhetetlen.
KARDOS Látod, hogy létezik.
BARTOS Pontosabban azt látom, hogy már nem létezik.
KARDOS Ma minden összefut. Most mi lesz? Basszus.
BARTOS Kihívjuk a mentőket.
KARDOS Rendben. Idáig oké. Nem is az. Hanem mi lesz a kuratóriummal? Vége? Felbomlik a Gajdos, Bartos, Kardos belső hármas?
BARTOS Lófaszt. Majd a Tardos beugrik helyette. Eddig volt Gajdos, Bartos, Kardos, most lesz Bartos, Kardos, Tardos.
KARDOS Gondolod? A Tardos? A paraszt Proust?
BARTOS Nem kérdés. Bartos, Kardos, Tardos. Naná. Még jobban is hangzik, mint a régi...

Függöny, teljes sötét.

És zárlatul megszólal a hatalmas, ünnepi zene, harsonákkal, üstdobokkal: Rameau: Chaconne a Les Indes Galantes című darabból, a lemezen a 17. szám, 4:28-tól a végéig kell lejátszani